

ปัญหาพิเศษปริญญาตรี

เรื่อง

การศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด
อำเภอโหมด จังหวัดพัทลุง

The Main Impacts Derived from the Construction of Ban-HuaChang
Reservoir, Tamode District, Phattalung Province.

โดย

นางสาวศศิวิมล หนูคง
นางสาวหาสะน๊ะ สาเหลี่ยม

b. 11861020
i. ....

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน 119578
วัน,เดือน,ปี - 8 S.ค. 2554

เสนอ

หลักสูตรการจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม)
ปีการศึกษา 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญญาตรี
หลักสูตรการจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง การศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างตำบลตะโหมด
อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

The Main Impacts Derived from the Construction of Ban- HuaChang
Reservoir, Tamode District, Phattalung Province.

โดย นางสาวศศิวิมล หนูคง
นางสาวหสະนึะ สาเหล็ก

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร พูนพิพัฒน์)

หลักสูตรการจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุขุมภรณ์ ชันธิศรี)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม

วันที่ 5 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุขุมภรณ์ ชันธิศรี)

ประธานสาขาวิชาพัฒนากาเกษตรและการจัดการทรัพยากร

วันที่ 5 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง การศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างตำบลตะโหมด
อำเภอโหมด จังหวัดพัทลุง

The Main Impacts Derived from the Construction of Ban-HuaChang
Reservoir, Tamode District, Phattalung Province.

โดย นางสาวศศิวิมล หนูคง

นางสาวหาสะน๊ะ สาเหล็ม

ชื่อปริญญา วิทยาศาสตรบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม)

หลักสูตร การจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม

คณะ เทคโนโลยีการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร พูนพิพัฒน์

บทคัดย่อ

โครงการอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีอาชีพเกษตรเป็นหลักและเป็นแหล่งต้นทุนช่วยเหลือ การช่วยเหลือให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด ในภาวะฝนทิ้งช่วง และเพื่อช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน ในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน ที่ตั้งของโครงการ บ้านคลองหัวช้าง(หมู่ที่ 2) และบ้านคลองนุ้ย (หมู่ที่ 5) ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ 2,820-3086.5 ไร่ ระยะเวลาการก่อสร้าง 7 ปี การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมากเนื่องจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวได้ทำลายพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงในพื้นที่ไป ซึ่งพื้นที่ป่าแหล่งนี้เป็นที่ทำมาหากินหรือการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้านในพื้นที่เพื่อนำรายได้เข้ามาเลี้ยงครอบครัว พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ป่าและป่าไม้นานาชนิดที่เคยเป็นแหล่งเศรษฐกิจของคนในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองประการ(1.) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง (2.) เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวบ้านหลังจากการดำเนินโครงการต่อวิถีการดำรงชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)ของชาวบ้านหมู่ที่ 2 บ้านคลองหัวช้าง และหมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ย ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมดจังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยใช้การสำรวจสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำและใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างต่อประชาชนในพื้นที่ของทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหัวช้างและหมู่บ้านคลองนุ้ยนั้น ปรากฏว่า ผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างต่อประชาชนในพื้นที่นั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและทรัพย์สิน และด้านสาธารณสุข ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านในระดับที่ยอมรับได้ การใช้ทรัพยากรและการดำรงชีวิตดั้งเดิมของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบ ยังคงดำรงชีวิตเหมือนเดิม การประกอบอาชีพเดิม รายได้ก็มีปริมาณเท่าเดิม ที่อยู่อาศัยได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำน้อย เพราะพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำนั้นไม่ได้เป็นที่ตั้งของบ้านเรือนของคนในหมู่บ้าน และผลการศึกษาพบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุดจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้คือ ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุดและประชาชนทั้งสองหมู่บ้านมีความจำเป็นที่สุด

คำนิยม

ปัญหาพิเศษเรื่องการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอ ตะโหมด จังหวัดพัทลุง สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร พูนพิพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ความรู้ ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ผู้ศึกษามีความซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ หลักสูตรการจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม สาขาวิชาพัฒนาการ เกษตรและการจัดการทรัพยากร ที่สนับสนุนถ่ายทอดความรู้วิทยาการอันมีค่ายิ่งแก่ผู้ศึกษา ซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อการศึกษา

ขอขอบพระคุณ คุณประพิศ จันท์ริมา ผู้อำนวยการโครงการก่อสร้าง 2 สำนักงานชลประทานที่ 16 ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) พร้อมทั้ง ขอขอบชาวบ้านในชุมชนบ้านหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ที่ให้ความ อนุเคราะห์ ช่วยเหลือ ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสละเวลามาให้ สัมภาษณ์การศึกษาในครั้งนี้ เป็นผลให้งานศึกษาชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่และครอบครัวของผู้ศึกษาที่สนับสนุนการ เรียน ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างผู้ศึกษามาโดยตลอด และทำให้งานศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

นางสาวศศิวิม

หนูคง

นางสาวหาละน๊ะ

สาเหล็ม

ผู้ศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนิยม	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ช
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
ขอบเขตในการศึกษา	2
กรอบแนวคิดในการศึกษา	2
ระยะเวลาในการศึกษา	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
ตรวจเอกสาร	4
ความหมายของอ่างเก็บน้ำ	4
ความหมายของผลกระทบสิ่งแวดล้อม	4
การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	5
โครงการที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	5
โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)	6
ผลกระทบจากการสร้างโครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ	6
ตัวอย่างโครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำที่ส่งผลกระทบสิ่งแวดล้อม	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
วิธีการดำเนินการวิจัย	21
ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล	25
สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	47
เอกสารอ้างอิง	57
ภาคผนวก	59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ประเภทอุตสาหกรรมที่ต้องทำรายงาน EIA	6
2. จำนวนและร้อยละ เพศของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	25
3. จำนวนและร้อยละ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	26
4. จำนวนและร้อยละ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	27
5. จำนวนและร้อยละ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	28
6. จำนวนและร้อยละ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	29
7. จำนวนและร้อยละ รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณ บ้าน คลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย	30
8. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)	31
9. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสังคมและ ผลกระทบต่อทรัพย์สิน จากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)	32
10. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบผลกระทบ ด้านสาธารณสุขจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)	34
11. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองนุ้ย)	35
12. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสังคมและ ผลกระทบต่อทรัพย์สิน จากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองนุ้ย)	36

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13.	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสาธารณสุข จากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองนุ้ย)	38
14.	ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดบ้าง	39
15.	ช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลกระทบมากที่สุดที่เป็นผลมาจาก การสร้างอ่างเก็บน้ำเป็นช่วงฤดูกาลใด	40
16.	ผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลานานเท่าไร	40
17.	ท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ	41
18.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใด	42

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพผนวกที่	หน้า
1. บริเวณห้วงงานโครงการดำเนินงานแล้วเสร็จ	74
2. ระบบสาธารณูปโภค	74
3. บริเวณพื้นสร้างอ่างเก็บน้ำก่อนการเปิดป่า	75
4. การปรับพื้นที่ก่อนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ	75
5. การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ	76
6. ถนนทางเข้าห้วงงานโครงการอ่างเก็บน้ำ	76

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

อ่างเก็บน้ำเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ต่ำที่น้ำไหลจากร่องน้ำหรือลำน้ำตามธรรมชาติมารวมตัวกัน โดยมีการสร้างเขื่อนปิดกั้นระหว่างหุบเขาหรือเนินเขาสูง จนเกิดเป็นแหล่งเก็บน้ำที่มีขนาดต่าง ๆ เรียกว่า เขื่อนเก็บกักน้ำ มักจะก่อสร้างโดยใช้ดินบดอัดให้แน่นเป็นตัวเขื่อนหรือที่เรียกกันว่าเขื่อนดิน ซึ่งจะช่วยกักเก็บน้ำในฝนฤดูฝนมาไว้ในฤดูแล้ง โดยมีการส่งน้ำออกไปตามท่อส่งน้ำ เพื่อใช้สำหรับทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และยังใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อบริโภค งานสร้างอ่างเก็บน้ำ จะมีระบบระบายน้ำล้น และระบบส่งน้ำออกสู่พื้นที่ต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้การสร้างอ่างเก็บน้ำอาจมีทั้งผลดีและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้านการสูญเสียทรัพยากรต่างๆในบริเวณที่มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า ฯลฯ และพื้นที่ประกอบอาชีพของประชากรเพื่อใช้พื้นที่ในการสร้างอ่างเก็บน้ำ

โครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีอาชีพเกษตรเป็นหลักและเป็นแหล่งต้นทุนช่วยเหลือ การช่วยเหลือให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด ในภาวะฝนทิ้งช่วง และเพื่อช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน ในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน ที่ตั้งของโครงการ บ้านหัวช้าง(หมู่ที่ 2) และบ้านคลองนุ้ย (หมู่ที่ 5) ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ป่าไม้ จำนวน 3,438 ไร่ 2 งาน ที่ดินได้รับผลกระทบจำนวน 380 แปลง เนื้อที่ 2,820-3086.5 ไร่ ระยะเวลาการก่อสร้าง 7 ปี (งบประมาณ 2548-2554) มูลค่าการก่อสร้างกว่า 1,000 ล้านบาท

การสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมากเนื่องจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวได้ทำลายพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงในพื้นที่ไป ซึ่งพื้นที่ป่าแหล่งนี้เป็นที่ทำมาหากินหรือการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้านในพื้นที่เพื่อนำรายได้เข้ามาเลี้ยงครอบครัว พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ป่าและป่าไม้นานาชนิดที่เคยเป็นแหล่งเศรษฐกิจของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันถูกตัดโค่นไปเหลือแต่ต้นไม้เพื่อรองรับน้ำฝน ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และบริเวณนี้เป็นภูเขาหินปูนไม่เหมาะสำหรับการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งจะทำให้น้ำซึมลงข้างล่าง นั่นก็หมายถึงการการไปโผล่ที่ใดที่หนึ่งหรือที่หมู่บ้านที่มีผู้คนอาศัยอยู่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความกังวลถึงปัญหาข้อนี้อยู่แต่ก็ถูกละเลยไป ทั้งนี้รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้านที่ได้รับค่าเวนคืนจากโครงการเพราะชาวบ้านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน และขณะนี้ปัจจุบันเมื่อเริ่มก่อสร้างโครงการดังกล่าวแต่ก็ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยังไม่มี การแจ้งหรือให้ข้อมูลรายละเอียดใดๆ แก่ชาวบ้าน เพื่อรับทราบถึง ลักษณะ วัตถุประสงค์ ขนาด ผลประโยชน์ที่แน่ชัดและขั้นตอนการดำเนินงานก่อสร้าง ในขณะที่กระบวนการเร่งบุกรุก ปลูกไม้ยืนต้น ประเภทต่างๆ และออกเอกสารสิทธิ์กลับมีการเร่งรีบกันเสียๆ โดยเฉพาะออกเอกสารสิทธิ์ เพื่อคาดหวังค่าชดเชย การขนย้าย ซึ่งผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นข้าราชการระดับสูงในท้องถิ่นและผู้มีอิทธิพลบางคน ดังนั้นจึงมีความต้องการที่จะเข้าไปศึกษาถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่หลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้าง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวบ้านหลังจากการดำเนินโครงการต่อวิถีการดำรงชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองหัวช้างแก้ว หมู่ที่ 2 และบ้านคลองนุ้ย หมู่ที่ 5 ตำบลตะโหมดอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง อันเนื่องมาจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณการสร้างอ่างเก็บน้ำและได้รับปัญหาแลผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำได้แก่

1. ผลกระทบโดยตรง
  - 1.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
  - 1.2 ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.ผลกระทบโดยอ้อม

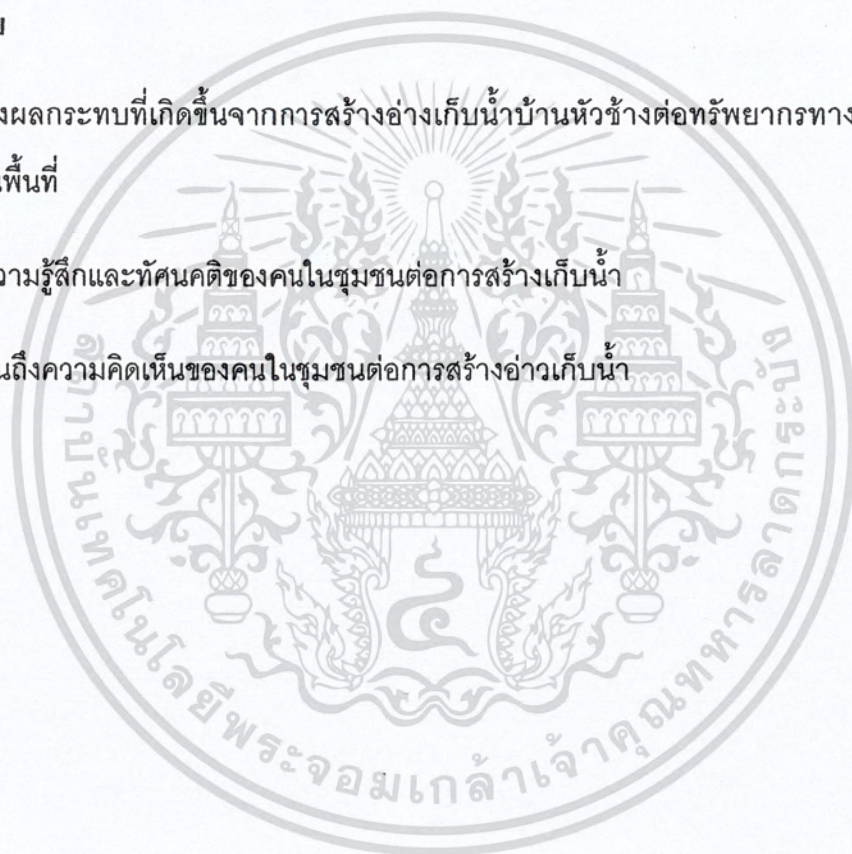
2.1 ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ระยะเวลาในการศึกษา

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา การรวบรวมข้อมูล จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงาน ตั้งแต่พฤศจิกายน 2553-มีนาคม2554

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ได้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างต่อทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่
- 2.ทราบถึงความรู้สึกและทัศนคติของคนในชุมชนต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ
- 3.เพื่อสะท้อนถึงความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรวจเอกสาร

ความหมายของอ่างเก็บน้ำ

อ่างเก็บน้ำ คือ บริเวณหรือแหล่งเก็บน้ำที่ไหลมาตามร่องน้ำหรือลำน้ำธรรมชาติ โดยการสร้างเขื่อนปิดกั้นระหว่างหุบเขาหรือเนินสูงนั้น จนเกิดเป็นแหล่งเก็บน้ำที่มีขนาดต่าง ๆ กัน โดยเรียกเขื่อนกั้นน้ำนี้ว่า “เขื่อนเก็บกักน้ำ” น้ำในอ่างเก็บน้ำที่เขื่อนดิน กักกั้นไว้จะมีความลึกและมีปริมาณที่เก็บกักมากหรือน้อยตามขนาดความสูงของ เขื่อนที่สร้างขึ้นในแต่ละแห่ง โดยสามารถส่งน้ำออกไปตามท่อส่งน้ำ เพื่อใช้สำหรับการทำนา ปลูกพืชไร่ พืชผัก เลี้ยงสัตว์ และการอุปโภคบริโภคของประชาชนในหมู่บ้านได้ตามที่ต้องการ นอกจากนี้อ่างเก็บน้ำสามารถใช้เป็นแหล่งเพาะปลุกพันธุ์ปลาและกักน้ำจืดตลอด จนช่วยป้องกันและบรรเทาน้ำท่วมแก่พื้นที่เพาะปลูกตามบริเวณสองฝั่งลำน้ำที่ อยู่ท้ายอ่างเก็บน้ำได้อีกด้วย งานอ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่สามารถแก้ไขปัญหาคาราคาเขินน้ำในท้อง ที่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับท้องที่ซึ่งลำธารและลำห้วยมีน้ำไหลมาแต่เฉพาะในฤดู ฝน อ่างเก็บน้ำจะเก็บน้ำที่ไหลมามากช่วงฤดูฝนไว้ใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อนำ ไปใช้ประโยชน์ตลอดฤดูแล้ง

โดยทั่วไปอ่างเก็บน้ำมี 3 ประเภท

1. อ่างเก็บน้ำตามหุบเขา
2. อ่างเก็บน้ำที่มีขอบเขตล้อมรอบ
3. อ่างเก็บน้ำที่ถูกปิดล้อมทั้งด้านข้างและด้านบน เพื่อจะเก็บรักษาวัตถุติบคุณภาพสูงให้ปลอดภัยจากการเจือปน เช่น น้ำดื่ม อ่างเก็บน้ำประเภทนี้ อาจเรียกว่า อ่างเก็บน้ำเพื่อการบริการ (serviced reservoirs)

ความหมายของผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบ (Impact) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของระบบสิ่งแวดล้อมเดิม ทำให้โครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ ของระบบสิ่งแวดล้อมเดิมเปลี่ยนไป

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact) คือ ผลกระทบต่อมนุษยชาติ ระบบนิเวศทางธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อม (องค์การสิ่งแวดล้อมยุโรป ; European Environment Agency : EEA) ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้น ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม หรือคุณค่าต่างๆ อันเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ (พรบ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535)

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment - EIA)

การประเมินผลกระทบจากโครงการพัฒนาที่จะมีต่อสุขภาพหรือความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมทั้งทางบวกและทางลบ รวมทั้งความเสี่ยงที่จะมีผลต่อสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ภัยพิบัติต่อสิ่งแวดล้อมที่ ร้ายแรง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจนิยามได้ว่าเป็น "กระบวนการเพื่อการบ่งชี้ ทำนาย ประเมิน และบรรเทาผลกระทบทางชีวภาพ สังคม และผลกระทบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีต่อข้อเสนอการพัฒนาใด ๆ ก่อนที่จะมีการตัดสินใจให้ลงมือดำเนินการได้ วัตถุประสงค์ของการประเมินก็เพื่อให้เกิดการประกันได้ว่า ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบของโครงการพัฒนา ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ก่อนทำการอนุมัติให้ดำเนินโครงการที่มีผู้ขออนุญาตดำเนินการ

โครงการที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 46 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ซึ่งดำเนินโครงการหรือกิจการหรือจะดำเนินการขยายโครงการหรือกิจการ จำนวน 34 โครงการต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาและเห็นชอบก่อนดำเนินโครงการทั้งนี้รวมถึงการเขื่อนเก็บกักน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 32 ดังตาราง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ประเภทอุตสาหกรรมที่ต้องทำรายงาน EIA

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือ กิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
32.	เขื่อนเก็บกักน้ำหรืออ่าง เก็บน้ำ		
	32.1 ปริมาตรเก็บกักน้ำ	ตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์ เมตร ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	32.2 พื้นที่เก็บกักน้ำ	ตั้งแต่ 15 ตาราง กิโลเมตร ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองห้วยซ่าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

เข้าข่ายเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 67 วรรค 2

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านคุณภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการ

ผลกระทบจากการสร้างโครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

โครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาป้องกันน้ำท่วมในคูฝน และการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และเพื่อการอุปโภคบริโภค นอกจากนี้ยังในการผลิตกระแสไฟฟ้าได้อีกด้วย การสร้างเขื่อนก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน เนื่องจากการสร้างเขื่อนนั้นไม่เหมือนกับการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบในวงจำกัด กล่าวคือ เฉพาะปัญหาเกี่ยวกับน้ำเสียไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรืออากาศเสียเท่านั้น การสร้างเขื่อนจะมีผลกระทบด้านใหญ่ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณที่จะมีการก่อสร้างเขื่อน ซึ่งได้มีการศึกษาการสร้างเขื่อนผลกระทบต่างๆ เหล่านี้เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุดอย่างไรก็ตามยังไม่สามารถทำได้ในทั้งหมดผลกระทบต่างๆ ก็ยังคงเกิดขึ้นโดยทั่วไปจะแบ่งผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนเป็นด้านๆ ได้ดังนี้.

1. ผลกระทบโดยตรง

1.1 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1.2 ผลกระทบต่อสังคมและต่อทรัพย์สิน

2. ผลกระทบโดยอ้อม

2.1 ผลกระทบด้านสาธารณสุข

1. ผลกระทบโดยตรง

1.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเป็นผลกระทบที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง โดยทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ และสัตว์ป่าที่อยู่อาศัยแห่งนั้นถึงป่าไม้นั้นเมื่อเกิดน้ำท่วมต้นไม้อาจจะตายหมด และสัตว์ป่าก็เช่นเดียวกัน การสร้างเขื่อนเป็นผลเสียต่อสัตว์ที่อาศัยบริเวณน้ำท่วม สัตว์เหล่านี้มักจะอพยพหนีน้ำไม่ทัน แม้จะมีการดำเนินการอพยพสัตว์ป่าก่อนที่จะน้ำท่วมก็ไม่สามารถช่วยได้เท่าใดนัก ตัวอย่าง กรณีของแก่งเสือเต้น มีการคาดว่าหากมีการก่อสร้างเขื่อนจะสูญเสียพื้นที่ป่าไม้สักทอง ในอุทยานแม่ยม 40,000 ไร่ คิดเป็นปริมาณไม้ทั้งสิ้น 403,900 ลูกบาศก์เมตร และมีสัตว์ป่าได้รับผลกระทบ 28 ชนิด การสร้างเขื่อนยังมีผลกระทบต่อพันธุ์ปลาซึ่งหลังจากมีการสร้างเขื่อนแล้วปลาไม่สามารถเดินทางไปวางไข่บริเวณที่เหนือเขื่อนได้ ถึงแม้จะมีการสร้างบันไดปลาโจนช่วยในการเดินทางของปลาไปยังพื้นที่เหนือเขื่อน ก็มีปลาไม่กี่ชนิดที่สามารถเดินทางไปได้ (มุลนิธิสืบ นาคะเสถียร ,2539)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ผลกระทบด้านสังคม

เป็นผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนโดยการก่อสร้างเขื่อน จะต้องมีการเวนคืนที่ดินเป็นจำนวนมาก นอกจากพื้นที่บริเวณที่จะมีการก่อสร้างแล้ว ยังต้องเวนคืนที่ดินในบริเวณที่น้ำจะท่วมถึงอีกด้วย มีชาวบ้านจำนวนมากหลายพันครอบครัวต้องได้รับผลกระทบดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ในกรณีการก่อสร้างเขื่อนปากมูล มีชาวบ้านที่ได้รับจากการก่อสร้างเขื่อนถึงสามหมื่นคนครอบคลุมพื้นที่กว่าหนึ่งแสนไร่ (วิฑูรย์ปัญญาภูม, 2537, หน้า 35) และต้องมีการอพยพโยกย้ายออกไปยังที่ดิน ที่ได้มีการจัดรับรองไว้ซึ่งมักจะมีปัญหาตามมาเสมอ นับตั้งแต่ปัญหาการจ่ายค่าทดแทนให้กับชาวบ้านในเรื่องขอที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้าน อ้างว่ารัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้เหมาะสมและไม่เป็นธรรมโดยจ่ายค่าทดแทนให้น้อยกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้ที่ดินที่รัฐจัดไว้รองรับให้เป็นที่ดินทำกินใหม่ก็มีสภาพที่ไม่เหมาะสมการเพาะปลูก การอพยพโยกย้ายของชาวบ้านนอกจากสูญเสียที่ดินที่อยู่อาศัยเดิมแล้ว ยังก่อให้เกิดการล่มสลายของวัฒนธรรม สำหรับการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสังคมมีการกล่าวว่ารรัฐดำเนินการแก้ไขล้มเหลวมาโดยตลอดทั้งปัญหาเรื่องค่าชดเชย และปัญหาการจัดที่ดินรองรับ และมีนักวิทยาศาสตร์นานาชาติ Dr. Robert Goodland ได้กล่าวไว้ว่าการอพยพของชาวบ้านมักกระทำโดยปราศจากความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของชาวบ้านแต่ละคนของชุมชนและสังคม ไม่มีเจ้าหน้าที่คนใดให้ความสนใจกับความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างจริงจังทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา สุขภาพอนามัย ความปลอดภัย วัฒนธรรม (มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, 2539)

ผลกระทบต่อทรัพย์สิน

ผลกระทบต่อทรัพย์สินหมายถึงการสูญเสียทรัพย์สินของชาวบ้าน เช่น ที่อยู่อาศัย สิ่งเพาะปลูกต่างๆ ที่ไม่สามารถโยกย้ายไปด้วยได้ และต้องถูกน้ำท่วม อย่างไรก็ตามรัฐจะให้ค่าทดแทน โดยถ้าเป็นต้นไม้ยืนต้นจะจ่ายทดแทนให้เป็นต้นโดยนับจำนวนไม้ยืนต้นที่อยู่ในดินแยกตามประเภทของต้นไม้ เช่น ที่เขื่อนลำแะ มีการคิดค่าทดแทนให้ชาวบ้านคือ ต้มมะม่วง 200 บาท/ต้น มะพร้าว 500 บาท/ต้น มะเขวหวาน 1,500 บาท/ต้น ต้นกล้วย 50 บาท/กอ ฯลฯ ในส่วนบ้านพักที่อาศัยนั้นจะจ่ายให้โดยคิดตามประเภทของวัสดุ คือถ้าเป็นบ้านปูนจะจ่ายให้ 1,000 บาท/ตารางเมตร แต่ถ้าเป็นบ้านไม้จะจ่ายให้ตามสภาพของไม้เป็นหลัก สำหรับที่เขื่อนอื่นๆ ก็มีการจ่ายค่าทดแทนให้ทำนองนี้เช่นกัน ซึ่งผลกระทบต่อทรัพย์สินอย่างนี้จะสามารถคิดออกมาและสามารถปรับความเข้าใจกับภาครัฐได้ไม่มีปัญหาเท่าใด หลังจากที่เขื่อนได้ก่อสร้างแล้วจะทำให้รายได้ของชาวบ้านลดลง โดยเฉพาะในกรณีเขื่อนปากมูล การสูญเสียรายได้เนื่องจากการทำไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประมง สำหรับการจ่ายค่าทดแทนการประมงนั้นที่อยู่ใกล้กับห้วงงานก่อสร้างเขื่อนซึ่งได้รับผลกระทบรุนแรง เพราะสูญเสียพื้นที่ทำประมง เนื่องจากต้องนำพื้นที่มาก่อสร้างเขื่อนจะได้รับเงินค่าทดแทนมากที่สุด ส่วนผู้ที่อยู่ไกลจากตัวเขื่อนมากเท่าใดก็ได้ได้รับผลกระทบน้อยลงได้ตามลำดับจะได้รับเงินค่าทดแทนลดลงไป (วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2537, หน้า 26)

2. ผลกระทบโดยอ้อม

ผลกระทบโดยอ้อมนี้จะไม่เห็นภาพโดยชัดเจน โดยไม่เกิดผลอย่างทันทีทันใด อันเห็นได้ชัดเหมือนผลกระทบโดยตรงและไม่สามารถคำนวณเป็นราคาเสียหายได้ หรือสามารถคำนวณได้แต่ก็เป็นไปภายใต้ความยุ่งยากและต้องสิ้นเปลืองงบประมาณ ค่าใช้จ่ายต่างๆในการดำเนินการมากจึงไม่ค่อยมีการนำมาเป็นประเด็นในการพิจารณาประกอบดุลพินิจในการตัดสินใจของภาครัฐเท่าใดนัก ผลกระทบทางอ้อมนั้น ได้แก่

2.1 ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ในโครงการเขื่อนขนาดใหญ่ นั้น มีการกล่าวว่เมื่อเขื่อนสร้างเสร็จจะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการระบาดของโรค ซึ่งในกรณีของประเทศไทยนั้นมีการกล่าวถึงการระบาดของโรคพยาธิใบไม้ในเลือด โดยพยาธิใบไม้ นั้นจะเจริญเติบโตอยู่ในหอยน้ำจืดคือหอยทาก โดยอาศัยหอยทากเป็นพาหะ เมื่อคนรับประทานหอยทากชนิดนี้เข้าไปหรือลงไปว่ายน้ำหรือแช่น้ำในบริเวณที่มีการระบาดของพยาธิ เชลล์พยาธิ จะไชผ่านเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังและสามารถเข้าสู่กระแสโลหิตได้ จากนั้นพยาธิจะไปสะสมที่ตับและจะเจริญเติบโตอยู่ภายในร่างกาย สำหรับอาการนั้นคนไข้มักจะมีอาการอ่อนเพลียและมีเลือดออกทางปัสสาวะหรือมีอาการท้องเสียและต่อมน้ำเหลืองบวมและอาจเป็นโรคตับแข็งได้ อันเป็นสาเหตุให้คนไข้เสียชีวิต (วิฑูรย์ ปัญญากุล, 2537 หน้า 113) และจะเห็นได้จากข้อมูลงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

S C Tewari (1984) ได้ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของแม่น้ำ Enponnai ระยะทาง 10 กิโลเมตร ซึ่งห่างจากเขื่อน Sathanur พบว่าก่อนหินบริเวณแม่น้ำเป็นที่วางไข่ของยุงที่เป็นพาหะนำโรคมาลาเรีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

C L Ripert and C P Raccurt (1987) เชื้อขนาดเล็กลูกสร้างขึ้นตามข้อกำหนดของโรงงานไฟฟ้าพลังงานในประเทศแคนเมอรูน ทำให้พื้นที่รับน้ำเป็นแหล่งที่มีวัชพืชขึ้นหนาแน่นรวมทั้งมีความชุกชุมของตัวโม่งยุงก้นปล่อง ทำให้เกิดโรคมะเร็งสูงในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่รอบๆอ่างเก็บน้ำ

ในประเทศชูดานมีการระบาดของโรคปรสิตในช่องท้องทำให้มีคนเสียชีวิต 3000 คนในพื้นที่รับน้ำเหนือเขื่อน Owenraw ตลอดช่วง 1000 กิโลเมตร และในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำมีการตัดต้นไม้และนำเศษไม้ ออกไม่หมดทำให้มีการย่อยสลายในอ่างเก็บน้ำเกิดมลพิษทางน้ำขึ้น ซึ่งทำให้ลดโอกาสการเข้าถึงแหล่งน้ำดื่มของชุมชนที่อาศัยอยู่ได้เขื่อนและส่งผลให้เกิดการระบาดของโรคที่มีน้ำเป็นสื่อ

ธนาคารโลกได้กำหนดไว้ว่าผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากโครงการเขื่อนจำแนกได้ 6 ประการ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่การก่อสร้างและเปิดดำเนินการ องค์ความรู้ดังกล่าวได้จากข้อมูลสถิติทางระบาดวิทยาและความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่ง 6 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1.โรคติดต่อ ได้แก่ โรคที่เกิดจากแมลงพาหะนำโรค โรคที่มีน้ำเป็นสื่อ โรคติดต่อเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อจากสัตว์สู่คน และปรสิต
- 2.โรคไม่ติดต่อ ได้แก่ การได้รับสารพิษจากแหล่งต่างๆ เช่น แร่ธาตุ สิ่งมีชีวิต สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตกค้าง และน้ำทิ้งจากอุตสาหกรรม
- 3.อุบัติเหตุ ได้แก่ การจมน้ำ อุบัติเหตุจากการก่อสร้าง ความรุนแรงในชุมชน การทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุจากการสัมผัสเขื่อน อุบัติเหตุจากการจราจร
- 4.ภาวะโภชนาการ ได้แก่ การขาดโปรตีน คาร์โบไฮเดรต หรือแร่ธาตุที่จำเป็นต่อร่างกาย
- 5.สุขภาพจิต ได้แก่ โรคทางจิต ความวิตกกังวล การฆ่าตัวตาย การใช้ยาเสพติด การถูกกีดกันทางสังคม ความเครียด ความรุนแรง ภาวะทนต่อแรงกดดันลดลง
- 6.สุขภาพทางสังคม ได้แก่ คุณภาพชีวิต การรวมกลุ่มทางสังคม และการสนับสนุนขององค์กร สิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม

องค์การอนามัยโลก(2000; p.17) รายงานว่า เกิดการแพร่ขยายของสาหร่ายพิษจากการสร้างเขื่อนในพื้นที่เขตร้อนและแห้งแล้ง เพราะการสร้างเขื่อนใหม่ทำให้เกิดการสะสมธาตุอาหารอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงปีแรกๆของการกักเก็บน้ำ ซึ่งภาวะการสะสมธาตุอาหาร (Eutrophication) จะนำไปสู่การแพร่ขยายของวัชพืชน้ำและสาหร่ายพิษ (Toxic cyanobacteria) มีผลให้เกิดโรคมะเร็งตับ สาหร่ายพิษส่วนไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหญ่จะมีผลให้เกิดโรคทางเดินอาหารและภูมิแพ้หลายชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตแห้งแล้ง เช่น ในประเทศจีนมีหลักฐานจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมะเร็งตับกับการพบสาหร่ายพิษในน้ำดื่ม

ในอียิปต์ หลังการสร้างเขื่อนอัสวาน 3 ปี พบว่าได้เกิดการระบาดของโรคพยาธิใบไม้ในเลือดถึง 60% ซึ่งโรคดังกล่าวยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ สำหรับประเทศไทยการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลเมื่อปี พ.ศ.2525 พบว่าการสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ที่สร้างรายได้ให้ชาวบ้านในเขตชลประทานสูงถึง 3 เท่าตัว แต่ก็ได้เกิดโรคพยาธิใบไม้ในตับบนทอนชีวิตของชาวบ้านเหล่านั้นลงโดยพบว่ามีชาวบ้านป่วยด้วยโรคดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึง 50.7% อีกทั้งเกิดเด็กขาดอาหารถูกปล่อยปลະเลยมามากขึ้น ขณะที่เขื่อนศรีนครินทร์ได้เกิดโรคมะเร็งและใช้เลือดออกกระบาดมากขึ้น ส่วนเขื่อนเชี่ยวหลานและเขื่อนบางลางได้เกิดการระบาดของอย่างร้ายแรงของโรคเท้าช้างและโรคมะเร็งเป็นการยากที่จะบอกว่ปัญหาผลกระทบจากเขื่อนมีความรุนแรงมากน้อยแค่ไหน ในแต่ละปีทั่วโลกมีการตายจากน้ำท่วมอย่างน้อย 100,000 คน ในทางกลับกันมีการแพร่กระจายโรคระบาดในชุมชน เช่น โรคมะเร็งและอุจจาระร่วงได้ฆ่าคนตายจำนวนมากโดยเฉพาะเด็กๆ อัตราการบาดเจ็บจากการคมนาคมขนส่งมีอัตราที่สูงและมีภาวะทุพโภชนาการเนื่องจากได้รับโปรตีนและพลังงานน้อย

ตัวอย่างโครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำแม่ น้ำป่าสัก

เนื่องจากเขื่อนกักเก็บน้ำแม่ น้ำป่าสัก ก่อสร้าง ณ บริเวณทุ่งราบภาคกลาง จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน สิ่งปลูกสร้าง สาธารณะ และสิ่งแวดล้อม เป็นจำนวนมาก กล่าวโดยสรุปคือ

1.ทางด้านประชาชน มีพื้นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ 114,119 ไร่ แต่มีพื้นที่ของราษฎรได้รับผลกระทบอันเป็นเหตุให้ต้องมีการโยกย้าย 100,944 ไร่ ในเขต 2 จังหวัด 4 อำเภอ 15 ตำบล 65 หมู่บ้าน รวมประชาชนประมาณ 7,700 ครอบครัว และมีพื้นที่ที่จะต้องจ่ายค่าทดแทนที่ดิน 96,700 ไร่ โดยแยกเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ 96,658 ไร่ อยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ 13 ตำบล 60 หมู่บ้าน ได้แก่

- อำเภอพัฒนานิคม : ตำบลโคกสูง ตำบลน้ำสุด ตำบลมะนาวหวาน ตำบลหนองบัว
- อำเภอท่าหลวง : ตำบลท่าหลวง ตำบลแก่งผักกูด
- อำเภอชัยบาดาล : ตำบลบัวชุม ตำบลลำนารายณ์ ตำบลท่ามะนาว ตำบลท่าดินดำ ตำบลชัยบาดาล ตำบลมะกอกหวาน ตำบลม่วงค่อม

2. จังหวัดสระบุรี พื้นที่ 8,642 ไร่ อยู่ในพื้นที่ 1 อำเภอ 2 ตำบล 5 หมู่บ้าน ได้แก่

- อำเภอวังม่วง : ตำบลวังม่วง ตำบลคำพราน

2.ทางด้านสิ่งปลูกสร้างสาธารณะ มีเส้นทางหลวงถูกน้ำท่วม 2 สาย รวมเป็นระยะทาง 8.335 กม. ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 205 ตอนอำเภอชัยบาดาล-อำเภอลำสนธิ (แยกทางหลวงหมายเลข 21-อำเภอชัยบาดาล) และทางหลวงหมายเลข 2256 ตอนอำเภอชัยบาดาล-อำเภอด่านขุนทด นอกจากนั้นยังมีเส้นทางรถไฟ สายตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างสถานีแก่งเสือเต้น-สถานีสุรนารายณ์ ในเส้นทางสายแก่งคอย-บัวใหญ่ ระยะทางประมาณ 24.325 กม. ก็จะถูกน้ำท่วมเช่นกัน อีกทั้งมีสถานที่สำคัญอื่น ๆ ได้รับความกระทบด้วย ได้แก่ โรงเรียนถูกน้ำท่วม 14 แห่ง วัด 24 แห่ง ส่วนราชการ 23 แห่ง และธุรกิจเอกชน 7 แห่ง

3.ทางด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อแหล่งโบราณคดี 33 แห่ง และวัฒนธรรมชุมชนไทย เบื้องรวมทั้งพื้นที่ป่าไม้ซึ่งมีไม้ที่ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ 53,382 ไร่

ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนราษีไศล

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. การสร้างเขื่อนราษีไศล ทำลายป่าบุ่ง ป่าทาม ที่อุดมสมบูรณ์ ป่าทามที่ถูกน้ำท่วมนี้มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมากที่สุด แห่งหนึ่งของภาคอีสาน เป็นระบบนิเวศที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อพันธุ์ปลา และยังเป็นแหล่งพืชสมุนไพรและแหล่งอาหารรวมทั้งรายได้ ในครอบครัวของชาวบ้าน

2. การสร้างเขื่อนราษีไศลได้ก่อให้เกิดปัญหาดินเค็ม เนื่องจากใต้อ่างเก็บน้ำเขื่อนราษีไศลมีบริเวณที่มีชั้นหินเกลือรองรับอยู่ ไม่น้อยกว่า ๑๐ ตารางกิโลเมตร ในเขตอ่างเก็บน้ำของเขื่อนราษีไศลยังคงเคยเป็นเอกสารนเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งเกลือที่ชาวบ้านได้นำมาใช้ประโยชน์ถึง ๑๕๐ แห่ง แม่น้ำสาขาที่ไหลลงแม่น้ำมูลบริเวณนี้ยังมีความเค็มสูง แม้ว่าสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) เสนอให้กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานระงับการก่อสร้างระบบชลประทานไว้ก่อน แต่กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานกลับเดินหน้าทำการก่อสร้างระบบชลประทานต่อไป ทำให้เมื่อน้ำไปทำให้เกิดปัญหาดินเค็มตามมา (ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษาของ ม.ขอนแก่น จุฬาฯ มหิดล และกรมพัฒนาที่ดิน)

ด้านสังคม

1. ผลกระทบจากอ่างเก็บน้ำ การสร้างเขื่อนราษีไศลก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมต่อชาวบ้านหลายพันครอบครัวที่ตั้งชุมชนรอบอ่าง เนื่องจากชาวบ้านต้องสูญเสียแหล่งปัจจัยในการผลิตและการดำรงชีวิต โดยเฉพาะที่ดินในป่าบุ่งป่าทาม แหล่งเกลือ และ ความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำมูล

2. พื้นที่ทำนานั้น กล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในเขตนี้ เนื่องจากได้รับตะกอนในช่วงฤดูน้ำหลากซึ่งเป็นปุ๋ยอย่างดี ไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การทำนาทามของชาวบ้าน ยังมีการใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองถึง ๑๓ ชนิด ซึ่งปัจจุบันสูญหายไปแล้ว นอกจากนั้นชาวบ้านยังสูญเสียภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต ที่สอดคล้องกับระบบนิเวศน์แบบทามอีกด้วย

3. ผลกระทบจากคันดิน กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานสร้างคันดิน (dike) รอบอ่างเก็บน้ำเป็นระยะทาง 45.8 กิโลเมตร โดยอ้างว่า เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพื้นที่อ่างเก็บน้ำมากเกินไป แต่คันดินเหล่านี้กลับกลายเป็นเขื่อนซ้อนเขื่อน เพราะน้ำไม่สามารถระบายลงอ่างได้ ทำให้น้ำท่วมที่นาของชาวบ้านรอบอ่างเป็นพื้นที่ถึง ๑๐,๐๐๐ กว่าไร่

ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนรัชชประภา

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบต่อพื้นที่ เนื่องจากการสร้างเขื่อน เป็นการสร้างสิ่งก่อสร้างขวางลำน้ำ ทำให้น้ำที่ไหลมาสะสมในพื้นที่เหนือเขื่อน จนเป็นผลให้ที่ดินบริเวณเหนือเขื่อนถูกน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ซึ่งที่ดินเหล่านั้นส่วนมากเป็นป่า ธรรมชาติและแหล่งต้นน้ำลำธาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นการที่น้ำท่วมขังในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จะทำให้สูญเสียทรัพยากรดินตามไปด้วย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ท้ายเขื่อนพบว่า แร่ธาตุที่รักษาสมดุลของระบบนิเวศ ไม่สามารถมาสู่พื้นที่ท้ายน้ำได้ เนื่องจากถูกกัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์หรือที่รณรงค์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ขออนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยเชื่อมส่งผลให้พื้นที่ท้ายเขื่อนขาดความอุดมสมบูรณ์ด้วยเช่นกัน การสูญเสียสัตว์ป่าในการสร้างเขื่อนในตอนเริ่มต้นเมื่อปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ พื้นที่สูง เช่น ภูเขาจะกลายเป็นเกาะแก่ง ซึ่งการดำรงชีวิตของสัตว์ป่ามักเคยชินกับพื้นที่เดิม และเมื่อปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้นเรื่อย หากหนีไม่ทันก็จะล้มตาย หากหนีทันก็จะถูกล้อมรอบในพื้นที่จำกัด และเมื่อพื้นที่ถูกตัดขาดออกจากกัน ทำให้ไม่สามารถผสมพันธุ์ข้ามฝูงได้ และการผสมพันธุ์ในฝูงเดียวกันทำให้ รุ่นต่อไปมีลักษณะด้อยและอ่อนแอ

จากรายงานของ Anon (1997 อ้างโดย WHO,2000; p.18) พบว่าการกักเก็บน้ำในเขื่อนต่างๆ ได้ลดอัตราการไหลของแม่น้ำลงจำนวนมาก จนทำให้แม่น้ำเหล่านั้นไม่สามารถเจือจางของเสียที่ถูกปล่อยลงแม่น้ำ และไม่เพียงพอต่อระดับธรรมชาติของสัตว์และพืชพันธุ์ต่างๆ เช่น การผันน้ำจากแม่น้ำยมุนานาลงสู่คลองด้านบนและด้านล่างโดยเขื่อนทดน้ำได้ จำกัดการไหลของน้ำในพื้นที่ท้ายน้ำ ทำให้อัตราเสี่ยงต่อสุขภาพของพื้นที่ท้ายน้ำได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากมีระดับของสารมลพิษและจุลินทรีย์ที่เป็นพาหะนำโรคสูงขึ้น โครงการอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และระบบชลประทานได้ยกระดับน้ำใต้ดินในพื้นที่ควบ คุมน้ำ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับของแคลเซียมและแร่ธาตุอื่นๆ จากข้อมูลของสถาบันโภชนาการแห่งชาติ ณ ไฮเดอราบัด พบว่า การไหลของน้ำอย่างช้าจากอ่างเก็บน้ำและคลองชลประทานได้เพิ่มระดับของน้ำใต้ดิน อันเป็นผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของโมลลิซีนในพื้นที่ปลูกข้าวฟ่าง และการขยายตัวของพื้นที่ดินเค็ม

การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศในแหล่งน้ำ เนื่องจากในระบบนิเวศเดิม พันธุ์ปลาที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำ จะเป็นปลาที่ดำรงชีพในแหล่งน้ำไหล แต่เมื่อสร้างเขื่อนแล้วเสร็จนั้นปลาที่ชอบระบบนิเวศอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำนิ่ง สามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว ปลาที่ชอบระบบนิเวศที่มีน้ำไหลก็จะลดปริมาณลง ทำให้ระบบนิเวศในแหล่งน้ำเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งปลาบางชนิดอาจสูญพันธุ์ไปจากแหล่งน้ำนั้นเลยก็ได้

ผลกระทบด้านสังคม

การที่พื้นที่แปรสภาพไปเป็นอ่างเก็บน้ำ ทำให้ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกิน ถูกน้ำท่วม จึงจำเป็นต้องอพยพชาวบ้านออกนอกพื้นที่แล้วจัดหาที่อยู่และที่ทำกินให้ใหม่ โดยมากเป็นการย้ายถิ่นฐานไปในบริเวณที่ใกล้กับชุมชนอื่น ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกออกจากสังคมใหม่ และพื้นที่ทำกินที่ได้รับมาใหม่อาจไม่เหมาะสมต่อการทำกินประเภทเดิม เช่น สภาพที่ดิน แหล่งน้ำ นอกจากนี้ยังทำให้สภาพวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปด้วยการเกิดอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ย่อมทำให้เกิดกระทบต่อราษฎรในพื้นที่ที่ใช้เป็นอ่างเก็บน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการตัดป่า ทุ่งสับ อีกรั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำนั้น และในการสร้างเขื่อนรัชชประภา มีพื้นที่กักเก็บน้ำขนาดใหญ่ซึ่งบางส่วนเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของราษฎรจำนวน 385 ครัวเรือนในการนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ให้ความช่วยเหลือ โดยการจ่ายค่าทดแทนจัดสรรที่อยู่และที่ทำกิน พร้อมปลูกยางพาราให้เต็มพื้นที่ในระยะแรก และจ้างราษฎรเจ้าของสวนแปลงดังกล่าวในอัตราค่าจ้างเดือนละ 1,000 บาทต่อแปลงจนกว่ายางพาราจะอายุได้ 2 ปี และมีโครงการส่งเสริมอาชีพรองให้แก่ราษฎร เช่น การจัดอบรมเคหะกิจแก่แม่บ้าน การตัดเย็บเสื้อผ้า ซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องกล ปลูกผลไม้ เลี้ยงไก่ในแปลงที่อยู่อาศัย เป็นต้น (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2548ก: 13)

ผลกระทบด้านสุขภาพ

การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศแหล่งน้ำจากพื้นที่ที่มีน้ำไหล เป็นน้ำนิ่ง ซึ่งโดยทั่วไปภายหลังการสร้างเขื่อนเรามักพบโรคที่มักจะมากับระบบนิเวศอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ โรคมาเลเรีย โรคเท้าช้าง และโรคพยาธิใบไม้เลือด เนื่องจากพาหะนำโรคทั้ง 3 ชนิดอันได้แก่ ยุงลาย ยุงดำและหอยทาก สามารถแพร่ขยายพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ภายหลังการสร้างเขื่อน จำเป็นต้องดูแลระบบสุขภาพ ระบบชลประทาน และแหล่งน้ำเพื่อบริโภคเป็นอย่างดีเพื่อป้องกันการระบาดของโรคเหล่านี้

ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

1.กรณีของการนำออกจากระบบของสิ่งแวดล้อม

นักท่องเที่ยวนำทรัพยากรออกนอกระบบสิ่งแวดล้อม เช่น การดำเนินกิจกรรมตกปลาหรือล่าสัตว์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในกรณีการส่งเสริมให้มีการตกปลาหรือล่าสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว และเป็นที่ยอมรับย่อมมีผลกระทบ โดยตรงต่อปริมาณสิ่งมีชีวิต เนื่องจากเป็นการตัดวงจรและห่วงโซ่อาหาร โดยเฉพาะอย่างสัตว์พันธุ์ที่หายากในระบบนิเวศ ก็จะเป็นที่ตกปลาหรือล่าสัตว์ทำให้สูญพันธุ์ได้โดยง่าย

2.กรณีของการนำเข้าจากภายนอกระบบสู่สิ่งแวดล้อม

ในการพัฒนาเขื่อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จำเป็นต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานและบริการในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม สถานที่ประกอบกิจกรรมและนันทนาการ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสิ่งก่อสร้างที่เกิด ขึ้นถ้าเปลี่ยนแปลงลักษณะทางธรรมชาติ ย่อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า และเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงมีทั้งประโยชน์และโทษ ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับภายใต้การสูญเสียที่น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กรณีของการใช้ทรัพยากรในระบบ

การใช้ทรัพยากรทั้งในกรณีเพื่อการดำรงชีวิต และในการรองรับของเสียที่เกิดขึ้น ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการจัดการเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบ การใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง อาจส่งผลให้ระบบเสื่อมสมดุล หรืออาจสูญเสียหรือสูญพันธุ์ก็ได้ถ้าทรัพยากรนั้นเป็นทรัพยากรที่ไม่อาจฟื้นคืนสภาพได้ เช่น สัตว์ป่า หรือแร่ธาตุต่างๆ ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิด สามารถฟื้นฟูได้ก็ตาม แต่อาจเสื่อมคุณภาพได้หากมีการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง เช่น แหล่งน้ำ ดิน อากาศ เป็นต้น

ผลกระทบทางนิเวศวิทยา

ในปี พ.ศ. 2529 สืบ นาคะเสถียร ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ หัวหน้าโครงการอพยพสัตว์ป่าตกค้าง ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ เขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เข้าไปช่วยเหลืออพยพสัตว์ป่าที่ตกค้าง ในอ่างเก็บน้ำ ซึ่งเกิดจากการสร้างเขื่อนเชี่ยวหลาน สืบได้ทุ่มเทเวลาให้กับการกู้ชีวิตสัตว์ป่าที่หนีภัยน้ำท่วม จากการทำงานขึ้นดังกล่าว สืบเริ่มเข้าใจปัญหา และตระหนักว่าลำพังงานวิชาการเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่อาจหยุดยั้งกระแสการทำลาย ป่าและสัตว์ป่า อันเป็นปัญหาระดับชาติได้

เชี่ยวหลาน เป็นชื่อแก่งน้ำแห่งหนึ่งในบริเวณ คลองแสง ซึ่งเป็นคลองที่มีน้ำเชี่ยวมากที่สุดในฤดูน้ำหลาก สองฟากฝั่งคลองคือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองแสง และ อุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งจัดเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุด แห่งหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรี อยู่บริเวณรอยต่อสามจังหวัดของภาคใต้ คือ ระนอง พังงา และสุราษฎร์ธานี บนยอดทิวเขา สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,000 เมตร ซึ่งบัดนี้พื้นที่ป่าดงดิบ นับแสน ไร่ ได้จมอยู่ใต้น้ำลึกเกือบ 100 เมตร กลายเป็น ทะเลสาบขนาดใหญ่ เพื่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน

นับตั้งแต่เริ่มมี การกักเก็บน้ำเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2529 ระดับน้ำที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้ไหลบ่าท่วมป่าใหญ่จมหายไป ส่วนที่เป็นเนินเขา และภูเขาก็กวักตัดขาด แบ่งแยกเป็น เกาะเล็กเกาะน้อยมากมายถึง 162 เกาะ สัตว์ป่า นานาชนิด ที่อาศัยอยู่บริเวณ นั้น ต้องได้รับ ผลกระทบ เนื่องจากแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัย ถูกน้ำท่วมฉับพลัน มีสัตว์ป่าจำนวนมากที่อพยพ หนีน้ำไม่ทันก็ต้องตายไป เป็นไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนมาก ไม่น้อยกว่า 338 ชนิด ในจำนวนนี้มีสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หลายชนิด เช่น ช้าง กระทิง วัวแดง สมเสร็จ เสือลายเมฆ เลียงผา ไก่ฟ้าหน้าเขียว นกหัว และกบหูต (http://www.rakbankerd.com ค้นวันที่ 8 พฤษภาคม 2549)

โครงการอพยพสัตว์ป่าสามารถช่วยเหลือชีวิตสัตว์ได้ถึง 1,364 ตัว ซึ่งเป็นจำนวนที่น่าพอใจ แต่จากการสร้างเขื่อนครั้งนี้ สืบยังคงช่วยชีวิตสัตว์ป่าด้วยหัวใจ มิใช่เพียงเพราะหน้าที่จนกระทั่งเขาได้เข้าใจปัญหาทั้งหมดอย่างท่องแท้ว่า การอพยพสัตว์ไม่อาจช่วยชีวิตสัตว์ได้เลย เพราะผล กระทบจากการสร้างเขื่อนเป็นกระบวนการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ทำลายแหล่งอาหารแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าซึ่งถือ ได้ว่าเป็นหัวใจของผืนป่าทั้งหมดที่ มนุษย์ไม่อาจสร้างขึ้นมาทดแทนได้

ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล

โครงการสร้างเขื่อนปากมูลนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเนื่องจากเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคมมากกว่าผลได้ และมีผลกระทบต่อการทำประมงในแม่น้ำมูลเนื่องจากตัวเขื่อนขวางการเดินทางของปลาในฤดูวางไข่ เพราะตั้งปิดประตูเขื่อนไม่เช่นนั้นไม่สามารถให้กำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าอย่างพอเพียง ได้แก้ไขคือ คือเปิดประตูเขื่อน "สุดบาน" ปีละ 4 เดือนในฤดูปลาวางไข่ปี 2550 มีมติให้รักษาระดับน้ำในแม่น้ำมูลไว้ที่ 106-108 ม.รท จึงต้องปิดประตูเขื่อนและชาวบ้านได้เข้ามาประท้วงกดดัน กรมพิจารณาเปิดเขื่อนปากมูลทั้งนี้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้จ่ายเงินเป็นค่าเวนคืนมากกว่า 1,500 ล้านบาท รวมทั้งชดเชยค่าสูญเสียรายได้จากการประมงอีกกว่า 500 ล้านบาท แต่ยังมีปัญหาการจ่ายเงินชดเชยแก่ชาวบ้านไม่ครบถ้วน

ผลกระทบอีกอย่างหนึ่งของเขื่อนนี้ก็คือ เกิดน้ำท่วมในพื้นที่กว้าง 117 ตารางกิโลเมตร และทำให้ประชาชนประมาณ 3,000 ครอบครัวต้องอพยพ ทั้งนี้มีผู้ได้รับผลกระทบทั้งสิ้นประมาณ 25,000 คน และด้วยเหตุนี้จึงเกิดการชุมนุมประท้วงที่ทำเนียบรัฐบาลอยู่เป็นระยะๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรยุทธ พงศรพฤกษ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

พบว่า การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ (1) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของโครงการเขื่อนภูมิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก และ (2) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เอกสาร การสัมภาษณ์ เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลักและการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. ประชาชนจากชุมชนบ้านนาถูกโยกย้ายไปอยู่ในหมู่บ้านใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกต่อไปได้ ดังนั้นจึงกลายเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูกหรือเป็นผู้อพยพไปทำงานในจังหวัดอื่น ส่วนผู้สูงอายุถูกทิ้งให้ดูแลเด็ก
2. ผลการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากโครงการเขื่อนฯ ทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นหลายด้าน เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราการหย่าร้างอันเกิดจากการอพยพไปทำงานที่อื่น การอพยพเข้ามาของโจรจากจังหวัดอื่น อันเนื่องมาจากโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถนน และระบบการคมนาคม การเพิ่มขึ้นของอัตราการประชากร อันเนื่องมาจากการคุมกำเนิด การมีอคติต่อรัฐบาลมากขึ้นอันเนื่องมาจากการได้รับเงินชดเชยต่ำและการขาดแคลนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ของประชาชนเสื่อมทรามลง อันเนื่องจากการต่อสู้ดิ้นรนทางเศรษฐกิจเพื่อการอยู่รอดและการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมดั้งเดิม อันเนื่องมาจากการเข้ามาแทนวัฒนธรรมเมือง

คำวิหิ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชุมชน จากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด

พบว่า ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชี นั้นเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐ ภายใต้โครงการโขง-ชี-มูล โดยผลกระทบและปัญหาที่พบมีดังนี้ พื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่นาข้าว เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสบปัญหาน้ำท่วมขังนาน 3-4 เดือน พื้นที่บริเวณป่าทามถูกน้ำท่วมขังส่งผลในพันธุ์ไม้ล้มตายซึ่งเป็นการทำลายพื้นที่ขยายพันธุ์ของปลา ซึ่งส่งผลให้จำนวนพันธุ์ปลาในแม่น้ำชีลดจำนวนลงอย่างมาก และถือเป็นการทำลายระบบนิเวศวิทยาของแม่น้ำชี จากปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลให้ผู้คนที่อาศัยและใช้ประโยชน์จากแม่น้ำชี ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในการ “เฮ็ดอยุเฮ็ดกิน” ซึ่งเป็นวิถีชุมชนดั้งเดิมของชาวอีสานต้องได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างปฏิเสธไม่ได้ จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านทำการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ซึ่งถือเป็นรูปแบบทางการเมืองรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชุมชนจากโครงการโขง-ชี-มูล กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงามกิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบของชุมชนบ้านดอนแก้วที่ได้รับจากเขื่อนยโสธร-พนมไพร ภายใต้โครงการโขง-ชี-มูล (2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านดอนแก้ว (3) เพื่อวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นของกระบวนการแก้ปัญหามาของประชาชน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพใช้กรอบแนวคิดในการศึกษา ทฤษฎีนิเวศวิทยาการเมือง(Political Ecology) ในการอธิบายปัญหาและผลกระทบ เรื่องเขื่อนในแม่น้ำชี ซึ่งเป็นประเด็นของความขัดแย้งที่เกี่ยวข้อง ที่มุ่งเน้นการควบคุมโยบายการจัดการทรัพยากรระหว่างรัฐกับกลุ่มชาวบ้าน และการควบคุมผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ การสร้างความชอบธรรม ของรัฐในการกำหนดนโยบาย และการต่อสู้ของกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านดอนแก้วมีทั้งหมดสามหัวข้อหลัก คือ (1) ผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาของชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรม (2) ผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมขังพื้นที่นาข้าว ป่าทาม และพื้นที่ชุมชนนาน 3-4 เดือน (3) ผลกระทบต่อวิถีชุมชนและสภาพจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิม จากปัญหาผลกระทบทั้งหมดนี้ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านดอนแก้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากเขื่อนยโสธร-พนมไพรซึ่งอยู่ภายใต้โครงการโขง-ชี-มูล โดยเป็นโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ ซึ่งชาวบ้านเข้าร่วมกับกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำชี และทางกลุ่มได้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้อง เพื่อต้องการให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายจัดการทรัพยากร โดยทางกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำชี ได้มีการยื่นข้อเสนอมในการแก้ไขปัญหาดังแต่ระดับชุมชนไปจนถึงข้อเสนอระดับนโยบาย เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน และมีความต้องการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนด้วยตัวเอง ซึ่งในการเคลื่อนไหวช่วงชิงนโยบายของกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำชีนั้นได้พบกับการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคและปัญหาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะการไม่ได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริงจากภาครัฐ และยังมีภารกิจกันประชาชนในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายจัดการทรัพยากร ถึงแม้จะพบกับปัญหาของการชั่งชั่งนโยบายทางกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำชีก็ยังคงมีการต่อสู้เคลื่อนไหวและเรียกร้องต่อไป เพื่อต้องการให้บรรลุดมมุ่งหมายในการเรียกร้องให้ได้สิทธิในการมีส่วนร่วมตามนโยบายจัดการทรัพยากรของชุมชน

จาตุรนต์ จันทรากุล(2547) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมของเขื่อนกั้นน้ำเค็มปากกระวะต่อชาวประมง

พบว่า เขื่อนกั้นน้ำเค็มปากกระวะก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ต่อกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในตำบลคูขุด หลังจากมีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำเค็มปากกระวะไปแล้ว 10 ปี ระบบนิเวศของทะเลสาบสงขลามีความเสื่อมโทรมลงไปมาก ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลงบางชนิดสูญพันธุ์ไปจากทะเลสาบเนื่องจากคลองปากกระวะเป็นทางเส้นทางอพยพเข้ามาอาศัยวางไข่ และเจริญเติบโต ของสัตว์น้ำจากทะเลอ่าวไทยเข้ามายังทะเลสาบสงขลา และการสร้างเขื่อนยังทำให้ระบบการไหลเวียนของน้ำในทะเลสาบเปลี่ยนไป ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำที่ซาพื้นชาวบ้านจับมีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำมาก ความรู้พื้นบ้านในการทำการประมงบางอย่างได้สูญหายไป ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก คนหนุ่มสาวออกไปหาอาชีพใหม่นอกชุมชน เช่น ทำงานโรงงานเป็นแรงงานรายวันในชุมชนเหลือเพียงคนชรา ทำให้ชุมชนล่มสลาย และชาวประมงได้รวมตัวเรียกร้องให้มีการรื้อเขื่อนฯออก ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นกับชาวนา จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านเริ่มมีความตระหนักและได้ความร่วมมือหาแนวทางในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรในทะเลสาบให้มีความอุดมสมบูรณ์กลับมาอีกครั้งหนึ่ง เช่น การกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และในการที่สุดก็ได้มีการรวมตัวกันเป็น “ชมรมชาวประมงทะเลสาบสทิงพระ” ขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) ของชาวบ้านหมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง และหมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ย ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมดจังหวัดพัทลุงซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยใช้การสำรวจสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อ่างเก็บน้ำและใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง และหมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ซึ่งมีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 2,379 คน โดยหมู่ที่ 2 มีประชากร 1,162 คน หมู่ที่ 5 มีประชากร 1,217 คน และงานวิจัยนี้จะใช้ประชากรที่มีอายุ ตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไปมาใช้ในการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 14 ขึ้นไปของหมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง มีจำนวน 818 คน หมู่ที่ 5 จำนวน 894 คน รวมเป็น 1,712 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากจำนวนประชากรของหมู่ที่ 2 จำนวน 818 คนและหมู่ที่ 5 จำนวน 894 คนและกำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ได้ดังนี้

หมู่ที่ 2 บ้านคลองหัวช้าง

$$n = \frac{818}{1 + 818 (0.05)^2}$$

$$= 268 \text{ คน}$$

หมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ย

$$n = \frac{894}{1 + 894 (0.05)^2}$$

$$= 276 \text{ คน}$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ดังนี้ หมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง มีจำนวน 268 คนและหมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ย มีจำนวน 276 คน

3.2 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานที่รับผิดชอบโครงการสำรวจภาคสนามพร้อมทั้งเก็บภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบริเวณอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างและแบบสอบถามต่อประชาชนในพื้นที่ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างต่อประชาชน

- ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผลกระทบด้านสังคมและต่อทรัพย์สิน
- ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดย ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.2.2 การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

ในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามให้มีคุณภาพผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือด้วยตนเองโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆเพื่อนำเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากภาคสัมภาษณ์พร้อมทั้งภาพถ่าย และแบบสอบถามทั้งหมดและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical package for Social Science)

3.2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย อธิบายตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบช่วงใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปรผลข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดไว้เป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามดังนี้

1 หมายถึง ไม่มีผลกระทบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2	หมายถึง	มีผลกระทบเล็กน้อย
3	หมายถึง	มีผลกระทบระดับปานกลาง
4	หมายถึง	มีผลกระทบระดับมาก
5	หมายถึง	มีผลกระทบระดับรุนแรง

การพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ในการแปลผลตามความหมายของข้อมูลจาก หลักการคำนวณค่าพิสัยของ กัลยา วานิชย์บัญชา (2541: 28) ที่กำหนดให้พิสัยมีค่าเท่ากับค่าสูงสุดลบ ด้วยค่าต่ำสุดหารด้วยจำนวนระดับ ในที่นี้กำหนดให้ ค่าสูงสุด=5 และค่าต่ำสุด=1 และจำนวนระดับ=5 มี เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{(5 - 1)}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

เกณฑ์การพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ในการแปลความหมายข้อมูล 5 ระดับ มี

ดังนี้

1.00-1.80	หมายถึง อยู่ในระดับที่ไม่มีผลกระทบ
1.81-2.61	หมายถึง อยู่ในระดับที่น้อยมาก
2.62-3.42	หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
3.43-4.23	หมายถึง อยู่ในระดับมาก
4.24-5.00	หมายถึง อยู่ในระดับที่รุนแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for the Science/For Window) Version 17และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบคำถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลโดยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

เพื่อความสะดวกและการสื่อสารความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้ใช้อักษรย่อและสัญลักษณ์

Mean	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2.จำนวนและร้อยละ เพศของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองนุ้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	128	47.8	143	51.8
หญิง	140	52.2	133	48.2
รวม	268	100.0	276	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 2. พบว่าจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย พบว่าประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านหัวช้าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 และเพศชายจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 ส่วนประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 และเพศหญิง จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2

ตารางที่ 3. จำนวนและร้อยละ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองนุ้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ				
14-20 ปี	53	19.8	53	19.2
20-30 ปี	78	29.1	91	33.0
30-50 ปี	96	35.8	82	29.7
มากกว่า 50 ปี	41	15.3	50	18.1
รวม	268	100.0	276	100.0

จากตารางที่ 3. พบว่าประชากรจำแนกตามอายุ พบว่าประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้าง ช่วงอายุที่มากที่สุดอยู่ระหว่าง 30-50 ปี ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมาเป็นช่วงอายุที่อยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 ส่วนประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ย ช่วงอายุที่มากที่สุดอยู่ระหว่าง 30-50 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาเป็นช่วงอายุที่อยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 91 คน 14-20 ปี จำนวน 53 คน และอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 19.2 และ 18.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4. จำนวนและร้อยละ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองน้อย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา				
ม.6 หรือเทียบเท่า	78	29.1	77	27.9
ปวช.	57	21.3	75	27.2
ปริญญาตรี	30	11.2	51	18.5
อื่นๆ(ต่ำกว่าม.3)	103	38.4	73	26.4
รวม	268	100.0	276	100.0

จากตารางที่ 4. พบว่าประชากรจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้าง มีระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดคือ จำนวน103 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาเป็นมัธยมตอนตอนปลายจำนวน 78 คน ปวช.(สายอาชีพ) 57 คน และปริญญาตรีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1, 21.3, และ11.2 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมผัสภาษณ์บริเวณบ้านคลองน้อย ระดับการศึกษามัธยมปลายหรือเทียบเท่า มากที่สุดคือ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมาเป็นคือ ปวช.(สายอาชีพ) 75 คน ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น 73 คนและปริญญาตรี 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2,26.4และ18.5 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5. จำนวนและร้อยละ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้าน คลองหัวช้างและบ้าน คลองนุ้ย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองนุ้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ				
โสด	126	47.0	107	38.8
สมรส	129	48.1	135	48.9
หย่าร้าง	13	4.9	21	7.6
อื่นๆ(แยกกันอยู่)	-	-	13	4.7
รวม	268	100.0	276	100.0

จากตารางที่ 5. พบว่าประชากรจำแนกตามสถานภาพพบว่าประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้าง มีสถานภาพมากที่สุดคือสถานภาพ สมรสจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 รองลงมาเป็นสถานภาพโสด 126 คนและสถานภาพหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 47.0และ 4.9 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ย มีสถานภาพสมรสมากที่สุดคือจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมาเป็นสถานภาพโสด 107 และแยกกันอยู่จำนวน คิดเป็นร้อยละ 38.8, 7.6 และ 4.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 6. จำนวนและร้อยละ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้าน คลองหัวช้างและบ้านคลองน่วย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน่วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ				
ข้าราชการ	31	11.6	47	17.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	6.7	44	15.9
เกษตรกรรวม	113	42.2	86	31.2
ค้าขาย	71	26.5	37	13.4
อื่นๆ(รับจ้างแรงงาน,ไม่ได้ประกอบอาชีพ)	35	13.1	62	22.5
รวม	268	100.0	276	100.0

จากตารางที่ 6. พบว่าประชากรจำแนกตามอาชีพพบว่าประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้าง มีอาชีพมากที่สุดคือ เกษตรกรรวมจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 รองลงมาเป็น ค้าขายจำนวน 71 คน รับจ้างแรงงานและไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 35 คน ข้าราชการ จำนวน 31 คน และพนักงานรัฐวิสาหกิจ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5, 13.1, 11.6 และ 6.7 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองน่วย มีอาชีพมากที่สุดคือเกษตรกร 86 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 รองลงมาเป็นรับจ้างแรงงานและไม่ได้ประกอบอาชีพจำนวน 62 คน ข้าราชการ จำนวน 47 คน พนักงานรัฐวิสาหกิจ 44 คน และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 22.5, 17.0, 15.9 และ 13.4 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7. จำนวนและร้อยละ รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามบริเวณบ้าน คลองหัวช้างและบ้านคลองน้ย

ข้อมูลทั่วไป	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้				
ต่ำกว่า10,000บาท/เดือน	102	38.1	110	39.9
10,000-20,00บาท/เดือน	89	33.2	99	35.9
20,000-30,00บาท/เดือน	74	27.6	47	17.0
มากกว่า 30,00บาท/เดือน	3	1.1	20	7.2
รวม	268	100.0	276	100.0

จากตารางที่ 7. พบว่าประชากรจำแนกตามรายได้พบว่าประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้าง มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือนมากที่สุดคือจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาเป็นจำนวน 10,000-20,00บาท/เดือนจำนวน 89 คน 20,000-30,00บาท/เดือนจำนวน 74 คนและมากกว่า 30,00 บาท/เดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2,27.6และ1.1ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือนมากที่สุดคือจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาเป็น จำนวน 10,000-20,00 บาท/เดือนจำนวน 99 คน 20,000-30,00 บาท/เดือนจำนวน 47 คน และมากกว่า 30,00บาท/เดือน จำนวน 20คน คิดเป็นร้อยละ 35.9,17.0และ 7.2 ตามลำดับ ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตารางที่ 8. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ	N=268		ระดับความ คิดเห็น
	Mean	SD	
1.เดิมท่านได้รับผลประโยชน์จากป่าบริเวณนี้มากน้อย เพียงใด	2.72	1.34	ปานกลาง
2.ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้ มากน้อยเพียงใดถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต ประโยชน์และ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น	2.88	1.25	ปานกลาง
3.ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้จะสามารถ ช่วงบรรเทาภัยแล้งและอุทกภัย ได้จริงหรือไม่มาน้อยเพียงใด	2.94	1.10	ปานกลาง
4.ท่านคิดว่าอ่างเก็บน้ำทำให้ปลาและสัตว์น้ำมีจำนวนมาก ขึ้นจากเดิมเพื่อก่อให้เกิดสร้างอาชีพและรายได้แก่ตัวท่าน เพียงเพียงใด	2.96	1.11	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่าโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างได้ส่งผล ต่อความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด	2.66	1.56	ปานกลาง
6.ท่านคิดว่าลำน้ำตามธรรมชาติที่ต้นเขินและน้ำขุนนั้นเป็น ผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำหรือไม่มาน้อยเพียงใด	2.60	1.05	ปานกลาง
7.ท่านคิดว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างหรือไม่	3.13	1.22	ปานกลาง
8.หลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการขาดแคลน ทรัพยากรน้ำมากน้อยเพียงใด	2.92	1.02	ปานกลาง
9.ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำสัตว์ป่าหรือสัตว์ พื้นบ้านลดจำนวนลงเพียงใด	2.51	1.01	น้อย
10.ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำทรัพยากรป่าไม้ และของป่าหายากลดลงเพียงใด	2.42	1.25	น้อย
11.หลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดปัญหาการทำลาย ภูมิทัศน์ของชุมชนที่มีมาแต่อดีตมากน้อยเพียงใด	2.86	2.13	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ด้านการค้า

รวม 2.78 .59 ปานกลาง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 8. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองหัวช้างมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.78 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดในข้อที่ว่าท่านคิดว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น น้ำท่วม นั้น เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างหรือไม่คือค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความคิดเห็นในข้อที่ว่าท่านคิดว่าอ่างเก็บน้ำทำให้ปลาและสัตว์น้ำมีจำนวนมากขึ้นจากเดิมเพื่อก่อให้เกิดสร้างอาชีพและรายได้แก่ตัวท่านเพียงเพียงใดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.96 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งข้อ3, ข้อ8, ข้อ2, ข้อ11, ข้อ1, ข้อ5 และข้อ6 (ตามตารางที่8.) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.94, 2.92, 2.88, 2.86, 2.72, 2.66 และ2.60 ตามลำดับ และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ในข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำสัตว์ป่าหรือสัตว์พื้นบ้านลดจำนวนลงเพียงใดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.51 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งข้อ 10 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.42

ตารางที่ 9. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สิน จากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สิน	N=268		ระดับความคิดเห็น
	Mean	SD	
1.ท่านเห็นด้วยกับการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้หรือไม่	2.75	1.18	ปานกลาง
2.ท่านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำนี้ได้จริงหรือไม่	2.74	1.18	ปานกลาง
3.การสร้างอ่างเก็บน้ำส่งผลให้เกิดระบบการคมนาคม การอุปโภค บริโภคที่ดีขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตการอยู่อาศัยของท่านดีขึ้นมากเพียงใด	2.91	1.06	ปานกลาง
4.ประชาชนจากชุมชนของท่านถูกอพยพไปยังชุมชนใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน หายงาน การขโมยมากน้อยเพียงใด	3.13	1.10	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพการเกษตรแต่เดิมมา มากน้อยเพียงใด	2.79	1.11	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9.(ต่อ)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อ ทรัพย์สิน	N=268		ระดับความ คิดเห็น
	Mean	SD	
6.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำวิถีชีวิต ความ เป็นอยู่ของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพียงใด	2.78	1.08	ปานกลาง
7.ท่านคิดว่าหลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำมีผลกระทบกับต่อที่อยู่ อาศัยเดิมมากน้อยเพียงใด	2.87	1.05	ปานกลาง
8.ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้ผลผลิตทางการเกษตร ลดลงเพียงใด	2.74	1.01	ปานกลาง
9.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำชาวบ้านมีการ แย่งชิงพื้นที่ประกอบอาชีพกันหรือไม่มากน้อยเพียงใด	2.90	1.07	ปานกลาง
10.ท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านเรือนท่าน ได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด	3.03	1.21	ปานกลาง
11.ท่านคิดว่าหลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้รายได้ของ ท่านลดลงจากเดิมมากน้อยเพียงใด	3.19	1.12	ปานกลาง
12.การสร้างอ่างเก็บน้ำได้ส่งผลให้พื้นที่กรีดยางและพื้นที่ทำ การเกษตรของท่านลดลงเพียงใด	3.19	1.14	ปานกลาง
รวม	2.91	.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 9. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองหัวช้างมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการ
สร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย
อยู่ที่ 2.91 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินมากที่สุดในข้อ
ที่ว่า การสร้างอ่างเก็บน้ำได้ส่งผลให้พื้นที่กรีดยางและพื้นที่ทำการเกษตรของท่านลดลงเพียงใดและข้อที่ว่า
ท่านคิดว่าหลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้รายได้ของท่านลดลงจากเดิมมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ย
เท่ากันอยู่ที่ 3.19 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความคิดเห็นในข้อที่ว่า ประชาชนจากชุมชนของ
ท่านถูกอพยพไปยังชุมชนใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน หารหย่า
ร้าง การขโมยมากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.13 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งข้อ10, ข้อ3, ข้อ9, ข้อ7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ5, ข้อ6, ข้อ8 และข้อ 2 (ตามตารางที่9.) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03, 2.92, 2.90, 2.87, 2.79, 2.78, 2.75 และ 2.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 10. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสาธารณสุขจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุข	N=268		ระดับความคิดเห็น
	Mean	SD	
1.กระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด	2.50	1.23	น้อย
2.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยุงที่ท่านพบเห็นมีปริมาณมากน้อยเพียงใด	2.51	1.27	น้อย
3.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างท่านมีความกังวลในชีวิตมากน้อยเพียงใด	3.06	1.51	ปานกลาง
รวม	2.69	1.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 10. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองหัวช้างมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุขมากที่สุดข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างท่านมีความกังวลในชีวิตมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.06 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางรองลงมาคือความคิดเห็นข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยุงที่ท่านพบเห็นมีปริมาณมากน้อยเพียงใดและข้อที่ว่ากระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.51 และ 2.50 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองน้อย)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ	N=268		ระดับความ คิดเห็น
	Mean	SD	
1.เดิมท่านได้รับผลประโยชน์จากปาบบริเวณนี้มากน้อย เพียงใด	2.37	.88	น้อย
2.ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้ มากน้อยเพียงใดถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต ประโยชน์และ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น	2.61	.86	น้อย
3.ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้จะสามารถ ช่วงบรรเทาภัยแล้งและอุทกภัย ได้จริงหรือไม่มาน้อยเพียงใด	2.52	1.01	น้อย
4.ท่านคิดว่าอ่างเก็บน้ำทำให้ปลาและสัตว์น้ำมีจำนวนมาก ขึ้นจากเดิมเพื่อก่อให้เกิดสร้างอาชีพและรายได้แก่ตัวท่าน เพียงเพียงใด	2.75	.89	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่าโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างได้ส่งผล ต่อความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด	2.30	.84	น้อย
6.ท่านคิดว่าลำน้ำตามธรรมชาติที่ตื้นเขินและน้ำขุ่นนั้นเป็น ผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำหรือไม่มาน้อยเพียงใด	2.42	.85	น้อย
7.ท่านคิดว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างหรือไม่	2.45	1.14	น้อย
8.หลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการขาดแคลน ทรัพยากรน้ำมากน้อยเพียงใด	2.26	1.06	น้อย
9.ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำสัตว์ป่าหรือสัตว์ พื้นบ้านลดจำนวนลงเพียงใด	2.16	.93	น้อย
10.ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างเขื่อนทรัพยากรป่าไม้และ ของป่าหายากลดลงเพียงใด	2.08	.90	น้อย
11.หลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดปัญหาการทำลาย ภูมิทัศน์ของชุมชนที่มีมาแต่อดีตมากน้อยเพียงใด	2.33	.82	น้อย
รวม	2.39	.58	น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 11. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองน้อยมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.39 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดในข้อที่ว่าท่านคิดว่าอ่างเก็บน้ำทำให้ปลาและสัตว์น้ำมีจำนวนมากขึ้นจากเดิมเพื่อก่อให้เกิดสร้างอาชีพและรายได้แก่ตัวท่านเพียงเพียงใดคือค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.75 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความคิดเห็นในข้อที่ว่าท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้มากน้อยเพียงใดถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.61 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งข้อ3, ข้อ7, ข้อ6, ข้อ1, ข้อ11, ข้อ5 ข้อ8, ข้อ9 และข้อ10(ตามตารางที่11.) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.52, 2.45, 2.42, 2.37, 2.33, 2.30 ,2.26. 2.16 และ 2.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 12. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพยากร จากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองน้อย)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพยากร	N=268		ระดับความคิดเห็น
	Mean	SD	
1.ท่านเห็นด้วยกับการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้หรือไม่	2.66	.84	ปานกลาง
2.ท่านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำนี้ได้จริงหรือไม่	2.60	.82	น้อย
3.การสร้างอ่างเก็บน้ำส่งผลให้เกิดระบบการคมนาคม การอุปโภค บริโภคที่ดีขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิตการอยู่อาศัยของท่านดีขึ้นมากเพียงใด	2.68	.82	ปานกลาง
4.ประชาชนจากชุมชนของท่านถูกอพยพไปยังชุมชนใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน หายรายได้ การขโมยมากน้อยเพียงใด	2.65	.91	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพการเกษตรแต่เดิมมานาน้อยเพียงใด	2.76	.97	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 12.(ต่อ)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อ ทรัพย์สิน	N=268		ระดับความ คิดเห็น
	Mean	SD	
6.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำวิถีชีวิต ความ เป็นอยู่ของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพียงใด	2.39	.79	น้อย
7.ท่านคิดว่าหลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำมีผลกระทบกับต่อที่อยู่ อาศัยเดิมมากน้อยเพียงใด	2.61	.91	น้อย
8.ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้ผลผลิตทางการเกษตร ลดลงเพียงใด	2.78	.98	ปานกลาง
9.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำชาวบ้านมีการ แย่งชิงพื้นที่ประกอบอาชีพกันหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด	2.39	.79	น้อย
10.ท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านเรือนท่าน ได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด	2.94	1.26	ปานกลาง
11.ท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้รายได้ของ ท่านลดลงจากเดิมมากน้อยเพียงใด	2.50	.80	น้อย
12.การสร้างอ่างเก็บน้ำได้ส่งผลให้พื้นที่กรีดยางและพื้นที่ทำ การเกษตรของท่านลดลงเพียงใด	2.76	.95	ปานกลาง
รวม	2.64	.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 12. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองน่วยมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการ
สร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย
อยู่ที่ 2.64 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินมากที่สุดในเรื่อง
ที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านเรือนท่านได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด มี
ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.94 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือความคิดเห็นในเรื่องที่ว่าท่านคิดว่าการสร้างอ่าง
เก็บน้ำทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.78 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งข้อ
12, ข้อ5, ข้อ3, ข้อ1, และข้อ4(ตามตารางที่12.) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.76, 2.68, 2.66 และ 2.65 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่โดยละเอียด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ในข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำมีผลกระทบกับต่อที่อยู่อาศัยเดิมมากน้อยเพียงใดค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.61 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งข้อ 2, ข้อ 11, ข้อ 6 และข้อ 9 (ตามตารางที่ 12.) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60, 2.50 และ 2.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 13. ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบด้านสาธารณสุขจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (สัมภาษณ์ประชาชนบ้านคลองน้อย)

ความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุข	N=268		ระดับความคิดเห็น
	Mean	SD	
1.กระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด	2.25	.64	น้อย
2.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยูงที่ท่านพบเห็นมีปริมาณมากน้อยเพียงใด	2.60	.89	น้อย
3.ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างท่านมีความกังวลในชีวิตมากน้อยเพียงใด	2.34	.84	น้อย
รวม	2.39	.59	น้อย

จากตารางที่ 13. พบว่าค่าเฉลี่ยของประชาชนบ้านคลองน้อยมีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.39 และประชาชนมีความคิดเห็นต่อผลกระทบความคิดเห็นผลกระทบด้านสาธารณสุขมากที่สุดในข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยูงที่ท่านพบเห็นมีปริมาณมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.60 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือความคิดเห็นในข้อที่ว่าท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างท่านมีความกังวลในชีวิตมากน้อยเพียงใดและกระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.34 และ 2.39 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นส่วนบุคคลโดยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตารางที่ 14. ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้บ้าง

ข้อมูล	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน่วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูญเสียดินและพื้นที่ทำกิน	189	22.1	121	16.4
สูญเสียธาตุอาหารพืชจากดิน	159	18.6	130	17.6
สูญเสียป่าไม้	227	26.5	137	18.5
สูญเสียแหล่งน้ำธรรมชาติ	125	14.6	124	16.8
สูญเสียอากาศบริสุทธิ์	75	8.8	100	13.5
สูญเสียความหลากหลายธรรมชาติ	81	9.5	127	17.2
รวม	856	100.0	739	100.0

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ประชาชนได้รับจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่เปรียบเทียบก่อน-หลังเกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติพบว่า ประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือการสูญเสียป่าไม้ จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมาคือการสูญเสียดินและพื้นที่ทำกินจำนวน 189 คน การสูญเสียธาตุอาหารพืชจากดินจำนวน 159 คน การสูญเสียแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวน 125 คน การสูญเสียความหลากหลายธรรมชาติ จำนวน 81 คน และกาสูญเสียอากาศบริสุทธิ์จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1, 18.6, 14.6, 9.5 และ 8.8 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือการสูญเสียป่าไม้ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 รองลงมาคือ การสูญเสียธาตุอาหารพืชจากดินจำนวน 130 คน การสูญเสียความหลากหลายธรรมชาติจำนวน 127 คน การสูญเสียแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวน 124 คน การสูญเสียดินและพื้นที่ทำกินจำนวน 121 คน และกาสูญเสียอากาศบริสุทธิ์จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5, 17.6, 17.2, 16.8 และ 13.5 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15. ช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลตอบกระทบบมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำเป็นช่วงฤดูกาลใด

ข้อมูล	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน่วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ฤดูฝน	126	43.2	74	26.4
ฤดูแล้ง	131	44.9	107	38.2
ฤดูหนาว	11	3.8	33	11.8
ตลอดทั้งปี	24	8.2	66	23.6
รวม	292	100.0	280	100.0

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ประชาชนได้รับจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงช่วงฤดูกาลที่ได้รับผลตอบกระทบบมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำเปรียบเทียบก่อน-หลังการสร้างอ่างเก็บน้ำพบว่า ประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือฤดูแล้ง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 รองลงมาคือฤดูฝนจำนวน 126 คน ตลอดทั้งปีจำนวน 24 คน และฤดูหนาวจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 43.2, 8.2 และ 3.8 ตามลำดับ ส่วนประชาชนคนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือ ฤดูแล้ง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาคือฤดูฝนจำนวน 74 คน ตลอดทั้งปี จำนวน 66 คน และฤดูหนาวจำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 38.2, 23.6 และ 11.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 ผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลาานานเท่าไร

ข้อมูล	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองน่วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2 เดือน	28	10.5	38	10.1
3-4 เดือน	111	41.7	77	20.1
5-6 เดือน	74	27.8	74	19.7
7-8 เดือน	13	4.9	43	11.5
9-10 เดือน	13	4.9	67	17.9
11-12 เดือนหรือตลอดทั้งปี	26	10.2	76	20.3
รวม	266	100.0	375	100.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ประชาชนได้รับจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงช่วงฤดูกาลข้างต้นเป็นระยะเวลานานเท่าไรเปรียบเทียบก่อน-หลังการสร้างอ่างเก็บน้ำพบว่า ประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือ 3-4 เดือน จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาคือ 5-6 เดือน และ 1-2 เดือนจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และ 10.5 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ยตอบมากที่สุดคือ 3-4 เดือน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 รองลงมาคือ 11-12 เดือนหรือตลอดทั้งปี จำนวน 76 คน และ 5-6 เดือน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 และ 19.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 17. ท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ

ข้อมูล	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองนุ้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่คิด	17	5.7	69	22.5
ไม่แน่ใจ	88	29.3	38	12.4
มี แต่เล็กน้อยว่าปัญหาอื่นๆ	62	20.7	54	17.6
แน่นอน ใช่เลย	96	32.0	89	29.0
เป็นผลมาจากปัญหาอื่น	8	2.7	33	10.7
ไม่ออกความคิดเห็น	29	9.7	24	7.8
รวม	300	100.0	307	100.0

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ประชาชนได้รับจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงตามภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำเปรียบเทียบก่อน-หลังการสร้างอ่างเก็บน้ำพบว่า ประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือแน่นอน ใช่เลย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 88 คน และมี แต่เล็กน้อยว่าปัญหาอื่นๆ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 และ 20.7 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ยตอบมากที่สุดคือแน่นอน ใช่เลย จำนวน 89 คน คิดเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 29.0 รองลงมาคือไม่คิด จำนวน 69 คน และมีแต่เล็กน้อยว่าปัญหาอื่นๆ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 17.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใด

ข้อมูล	ประชาชนบ้านคลองหัวช้าง		ประชาชนบ้านคลองนุ้ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาเรียนรู้	120	22.9	72	14.8
หนังสือพิมพ์	58	11.1	33	6.8
วารสาร	17	3.2	62	12.7
โทรทัศน์	124	23.7	57	11.7
วิทยุ	19	3.6	41	8.4
อินเทอร์เน็ต	58	11.1	71	14.5
การประชุมทางราชการ	81	15.5	19	3.9
ไม่ทราบเลย	17	3.2	74	15.2
อื่นๆ	30	5.7	59	12.1
รวม	524	100.0	488	100.0

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใดมากที่สุด ประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือโทรทัศน์ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมาคือการศึกษาเรียนรู้ จำนวน 120 คน การประชุมทางราชการจำนวน 81 คน ทางอินเทอร์เน็ต, หนังสือพิมพ์ จำนวน 58 คน และอื่นๆ(การบอกเล่า)จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9, 15.5, 11.1 และ 5.7 ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่สัมภาษณ์บริเวณบ้านคลองนุ้ยตอบมากที่สุดคือไม่ทราบเลย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 รองลงมาคือการศึกษาเรียนรู้จำนวน 72 คน ทางอินเทอร์เน็ตจำนวน 71 คน วารสาร จำนวน 62 คน และอื่นๆ(การบอกเล่า)จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8, 14.5, 12.7 และ 12.1 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่าน

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ชุมชนนี้

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองน่วยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันในการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง คือไม่เห็นด้วยด้วยการสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นมา เพราะเนื่องจากเดิมของพื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำอยู่แล้วตลอดปี ไม่มีการขาดแคลนทรัพยากรน้ำดังกล่าว จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นมา และประชาชนส่วนน้อยหรือบางกลุ่มของบ้านคลองหัวช้างและคลองน่วยมีความคิดเห็นว่าเป็นด้วยกับการสร้างเขื่อน เพราะจะทำให้มีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำประมงจากอ่างเก็บน้ำนี้

2. ท่านต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐภายหลังจากการดำเนินโครงการนี้หรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองน่วยมีความต้องการให้ภาครัฐเข้าช่วยเหลือหลังจากดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำโดยอยากให้ภาครัฐจัดหาที่ดินใหม่ในการทำเกษตรกรรมทดแทนที่ดินที่นำไปสร้างอ่างเก็บน้ำและอยากให้ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องจัดหารายได้เสริมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำเช่น เปิดให้อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อที่ประชาชนบริเวณนั้นได้มีรายได้เสริมจากการประกอบกิจการ ค้าขาย ร้านอาหาร ที่พัก เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มียาได้และผู้ว่างงานของประชาชนในพื้นที่สองหมู่บ้านคือ บ้านคลองหัวช้างและบ้านคลองน่วย เพื่อที่จะนำรายได้ไปเลี้ยงครอบครัวเพื่อแบ่งเบาภาระของหัวหน้าครอบครัว

วิจารณ์ผล

จากการการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยศึกษาความคิดเห็นของประชาชน นั้นพบว่า ผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างที่ประชาชนให้ความตระหนักคือการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างก่อให้เกิดการทำลายระบบนิเวศ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นบริเวณกว้างและมีการตัดไม้หายากที่มีมูลค่าออกจากการพื้นที่ทรัพยากรต่างๆถูกทำลาย เดิมป่าที่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ก็ไม่สามารถเข้าไปเพื่อใช้ประโยชน์ได้อีก การเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่เพียงเล็กน้อยแต่สำคัญสำหรับเจตคติของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการหวนแหนป่าดั้งเดิมของชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายในอดีตให้มียังรุ่นลูกหลานหลานต่อไปได้ใช้ประโยชน์จากป่าบริเวณนี้สืบไป

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับ ปานกลาง

จากผลที่ศึกษาพบว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับ ปานกลาง อยู่ที่ 2.78 ของบ้านคลองหัวช้างและ 2.39 บ้านคลองนุ้ย การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมทางธรรมชาติ เกิดความสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและป่าไม้บริเวณพื้นที่ที่ใช้สร้างอ่างเก็บน้ำ การสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า และกล้วยไม้ชนิดต่างๆ รวมทั้งของป่าทั้งหลายหลายชนิดที่ในอดีตประชาชนในแถบนี้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าบริเวณนี้ได้และเป็นรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่ครอบครัว เช่น ผักกูด ลูกขอม ลูกจำไพล ลูกหยี จันผา รองเท้านารี โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ มุลินธิสืบ นาคะเสถียร(2539) ซึ่งได้เขียนหนังสือเรื่องความเห็นและจุดยืนต่อกรณีเขื่อนแก่งเสือเต้น กล่าวว่า ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นผลกระทบที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง โดยทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ และสัตว์ป่าที่อยู่อาศัยแห่งนั้นถึงป่าไม้นั้นเมื่อเกิดน้ำท่วมต้นไม้จะตายหมด และสัตว์ป่าก็เช่นเดียวกัน การสร้างเขื่อนเป็นผลเสียต่อ

สัตว์ที่อาศัยบริเวณน้ำท่วม สัตว์เหล่านี้มักจะอพยพหนีน้ำไม่ทัน แม้จะมีการดำเนินการอพยพสัตว์ป่าก่อนที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะนำท่วมก็ไม่สามารถช่วยได้เท่าใดนัก ตัวอย่าง กรณีของแก่งเสือเต้น มีการคาดว่าหากมีการก่อสร้างเขื่อนจะสูญเสียพื้นที่ป่าไม้สักทอง ในอุทยานแม่ยม 40,000 กว่าไร่ คิดเป็นปริมาณไม้ทั้งสิ้น 403,900 ลูกบาศก์เมตร และมีสัตว์ป่าได้รับผลกระทบ 28 ชนิด การสร้างเขื่อนยังมีผลกระทบต่อพันธุ์ปลาซึ่งหลังจากมีการสร้างเขื่อนแล้วปลาไม่สามารถเดินทางไปวางไข่บริเวณที่เหนือเขื่อนได้ ถึงแม้จะมีการสร้างบันไดปลาโจนช่วยในการเดินทางของปลาไปยังพื้นที่เหนือเขื่อน ก็มีปลาไม่กี่ชนิดที่สามารถเดินทางไปได้

ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สิน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับ ปานกลาง

จากผลที่ศึกษาพบว่า การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินอยู่ในระดับ ปานกลาง อยู่ที่ 2.91 ของบ้านคลองหัวช้างและ 2.64 บ้านคลองนุ้ย การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมทางสังคมและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ การสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงพื้นที่ทำการเกษตรและบ้านเรือนได้รับความเสียหาย เช่น พื้นที่ปลูกยางพารา สวนผลไม้ เป็นต้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ วิฑูรย์ ปัญญากุล(2537) ซึ่งได้เขียนหนังสือเรื่องเขื่อนกั้นฟ้า กั้นลม โดยหนังสือเขียนเกี่ยวกับเขื่อนกล่าวว่า ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพย์สินเป็นผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนโดยการก่อสร้างเขื่อน จะต้องมีการเวนคืนที่ดินเป็นจำนวนมากนอกจากพื้นที่บริเวณที่จะมีการก่อสร้างแล้ว ยังต้องเวนคืนที่ดินในบริเวณที่น้ำจะท่วมถึงอีกด้วย มีชาวบ้านจำนวนหลายพันครอบครัวต้องได้รับผลกระทบดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ในกรณีการก่อสร้างเขื่อนปากมูล มีชาวบ้านที่ได้รับจากการก่อสร้างเขื่อนถึงสามหมื่นคนครอบคลุมพื้นที่กว่าหนึ่งแสนไร่ ต้องมีการอพยพโยกย้ายออกไปยังที่ดิน ที่ได้มีการจัดรับรองไว้ซึ่งมักจะมีปัญหาตามมาเสมอ นับตั้งแต่ปัญหาการจ่ายค่าทดแทนให้กับชาวบ้านในเรื่องขอที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้าน อ้างว่ารัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้เหมาะสมและไม่เป็นธรรมโดยจ่ายค่าทดแทนให้น้อยกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้ที่ดินที่รัฐจัดไว้รองรับให้เป็นที่ดินทำกินใหม่ก็มีสภาพที่ไม่เหมาะสมการเพาะปลูก โดยถ้าเป็นต้นไม้ยืนต้นจะจ่ายทดแทนให้เป็นต้นโดยนับจำนวนไม้ยืนต้นที่อยู่ในดินแยกตามประเภทของต้นไม้ เช่น ที่เขื่อนลำแชะ มีการคิดค่าทดแทนให้ชาวบ้านคือ ต้มมะม่วง 200 บาท/ต้น มะพร้าว 500 บาท/ต้น มะขามหวาน 1,500 บาท/ต้น ต้นกล้วย 50 บาท/กอ ฯลฯ ในส่วนบ้านพักที่อาศัยนั้นจะจ่ายให้โดยคิดตามประเภทของวัสดุ คือถ้าเป็นบ้านปูนจะจ่ายให้ 1,000 บาท/ตารางเมตร แต่ถ้าเป็นบ้านไม้จะจ่ายให้ตามสภาพของไม้เป็นหลัก สำหรับที่เขื่อนอื่นๆ ก็มีการจ่ายค่าทดแทนให้ท่านเองนี้เช่นกัน การอพยพโยกย้ายของชาวบ้านนอกจากสูญเสียที่ดินไม่วากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่อยู่อาศัยเดิมแล้ว ยังก่อให้เกิดการล่มสลายของวัฒนธรรม สำหรับการแก้ไขปัญหามลกระทบทางสังคม มีการกล่าวว่ารัฐดำเนินการแก้ไขล้มเหลวมาโดยตลอดทั้งปัญหาเรื่องค่าชดเชย และปัญหาการจัดที่ดินรองรับ

ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ผลกระทบที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับ น้อย

จากผลที่ศึกษาพบว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างก่อให้เกิดผลกระทบด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับ น้อย อยู่ที่ 2.69 ของบ้านคลองหัวช้างและ 2.39 บ้านคลองนุ้ย จากกระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนจากเครื่องจักรในการก่อสร้างและหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยุงและพาหะนำโรคก็เพิ่มขึ้นเล็กน้อยโดยสอดคล้องกับการศึกษาของวิฑูรน์ ปัญญากุล (2537) ซึ่งได้เขียนหนังสือเรื่องเขื่อนกินฟ้า กั้นลม โดยหนังสือเขียนเกี่ยวกับเขื่อนกล่าวว่า ในโครงการเขื่อนขนาดใหญ่ นั้น มีการกล่าวว่าเมื่อเขื่อนสร้างเสร็จจะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการระบาดของโรค ซึ่งในกรณีของประเทศไทยนั้นมีการกล่าวถึงการระบาดของโรคพยาธิใบไม้ในเลือด โดยพยาธิใบไม้ นั้นจะเจริญเติบโตอยู่ในหอยน้ำจืดคือหอยทอก โดยอาศัยหอยทอกเป็นพาหะ เมื่อคนรับประทานหอยทากชนิดนี้เข้าไปหรือลงไปว่ายน้ำหรือแช่น้ำในบริเวณที่มีการระบาดของพยาธิ เซลล์พยาธิจะไชผ่านเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังและสามารถเข้าสู่กระแสโลหิตได้ จากนั้นพยาธิจะไปสะสมที่ตับและจะเจริญเติบโตอยู่ในร่างกาย สำหรับอาการนั้นคนไข้มักจะมีอาการอ่อนเพลียและมีเลือดออกทางปัสสาวะหรือมีอาการท้องเสียและต่อมน้ำเหลืองบวมและอาจเป็นโรคตับแข็งได้ อันเป็นสาเหตุให้คนไข้เสียชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนหมู่บ้านบ้านหัวช้างและบ้านคลองน่วย ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาถึงผลกระทบต่อประชาชนจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้าง โดยจะดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสังคมและทรัพย์สินของประชาชน และผลกระทบทางด้านสาธารณสุข และขอบเขตการทำวิจัยในครั้งนี้เฉพาะประชากรที่ที่อาศัยอยู่อาศัยเป็นพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำคือ ชุมชนบ้านหัวช้างและบ้านคลองน่วย โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทางด้านวิถีชีวิต สังคมของชาวบ้านในชุมชน ในช่วงก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลคือ ประชาชนในพื้นที่ทั้งสองหมู่บ้าน จำนวน 544 แบ่งเป็นประชาชนบ้านหัวช้าง จำนวน 268 คนและประชาชนบ้านคลองน่วย จำนวน 276 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง ตำบลตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง
  2. เพื่อศึกษาทัศนคติของชาวบ้านต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างว่าเป็นอย่างไร
- ซึ่งการศึกษานี้เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างต่อประชาชน
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง
  - ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยทำการศึกษาจากประชากรของหมู่บ้านหัวช้างและหมู่บ้านคลองนุ้ย จำนวน 544 คน

จากการศึกษาด้านข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรทั้งสองหมู่บ้านที่ทำการตอบแบบสอบถามนั้นปรากฏว่ามีประชากรเพศหญิงทั้งสองหมู่บ้านจำนวน 273 คน โดยประชากรเพศหญิงของหมู่บ้านบ้านหัวช้างมีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 และประชากรเพศหญิงของบ้านคลองนุ้ยมีจำนวน 133 คิดเป็นร้อยละ 48.2 และมีประชากรเพศชายทั้งสองหมู่บ้าน จำนวน 271 คน โดยประชากรเพศชายของหมู่บ้านหัวช้าง มีจำนวน 128 คนคิดเป็นร้อยละ 47.8 และประชากรเพศชายของหมู่บ้านคลองนุ้ยมีจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 และช่วงอายุของประชากรที่ทำการตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรบ้านหัวช้างมีช่วงอายุระหว่าง 30-50 ปี มากที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 และประชากรของหมู่บ้านคลองนุ้ยมีช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี มากที่สุด จำนวน 91 คนคิดเป็นร้อยละ 33.0 และ ทั้งสองหมู่บ้านมีสถานภาพสมรส มากที่สุด เป็นจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 ของหมู่บ้านหัวช้างและบ้านคลองนุ้ย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 48.9 และมีระดับการศึกษาของประชากรทั้งสองหมู่บ้านนั้นพบว่า บ้านหัวช้างมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด เป็นจำนวน 103 คนคิดเป็นร้อยละ 38.4 และประชากรบ้านคลองนุ้ยมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มากที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 และการประกอบอาชีพของประชากรทั้งสองหมู่บ้านนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด หมู่บ้านหัวช้างจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 ของและหมู่บ้านคลองนุ้ย จำนวน 86 คนคิดเป็นร้อยละ 31.2 และรายได้ของประชากรทั้งสองหมู่บ้านเท่ากัน คือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มากที่สุดโดยจำนวนของประชากรบ้านหัวช้าง 102 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และประชากรบ้านคลองนุ้ย 110 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2

ผลกระทบจากการสร้างโครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ

โครงการเขื่อนและอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน และการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ในขณะที่เดียวกันการดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวทำให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า การใช้พื้นที่ทำกินของประชาชน การเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมทางธรรมชาติและปัญหาอื่น ๆ ก่อให้เกิดความสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและป่าไม้บริเวณที่ใช้สร้างอ่างเก็บน้ำ การสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน และมีผลกระทบด้านใหญ่ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปที่สำคัญ ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า และกล้วยไม้ป่าชนิดต่างๆ รวมทั้งของป่าทั้งหลายหลายชนิดที่ในอดีตประชาชนในแถบนี้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าบริเวณนี้ได้และเป็นรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่ครอบครัว เช่น ผักกูด ลูกขอม ลูกจำไหล ลูกหยี จันทผา รongเท้านารี เป็นต้น

จากการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างต่อประชาชนในพื้นที่ของทั้งสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหัวช้างและหมู่บ้านคลองนุ้ยนั้น ปรากฏว่า ผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างต่อประชาชนในพื้นที่นั้นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และทรัพย์สิน และด้านสาธารณสุข ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านในระดับที่ยอมรับได้ การใช้ทรัพยากรและการดำรงชีวิตดั้งเดิมของประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบ คือ ยังคงดำรงชีวิตเหมือนเดิม การประกอบอาชีพเดิม รายได้ก็มีปริมาณเท่าเดิม ที่อยู่อาศัยได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำน้อย เพราะพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำนั้นไม่ได้เป็นที่ตั้งของบ้านเรือนของคนในหมู่บ้าน และผลการศึกษาพบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุดจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้คือ ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุดและประชาชนทั้งสองหมู่บ้านมีความจำเป็นที่สุด ดังรายละเอียดของผลกระทบแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

จากการศึกษาพบว่า การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมตามความคิดเห็นของประชาชนบ้านคลองหัวช้างจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง คิดเป็นร้อยละ 2.78 ซึ่งเป็นผลกระทบที่อยู่ในระดับปานกลาง ผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ในขั้นที่ยอมรับได้ การทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าในพื้นที่ อันได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า และของป่าจากป่าชุมชนนี้ได้รับผลกระทบปานกลาง ไม่ส่งผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงทัศนียภาพในขั้นรุนแรง และประชาชนก็ให้ความเห็นที่ตรงกันว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ทำลายป่าไม้จำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมของประชาชนในพื้นที่

หมู่บ้านคลองน่วย

จากการศึกษาพบว่า การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมตามความคิดเห็นของประชาชนบ้านคลองน่วยจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง คิดเป็นร้อยละ 2.39 ซึ่งเป็นผลกระทบที่อยู่ในระดับน้อย ผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ในขั้นที่ยอมรับได้และเมื่อเทียบกับระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประชาชนบ้านหัวช้างแล้ว หมู่บ้านคลองน่วยมีระดับของผลกระทบที่น้อยกว่า การทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าในพื้นที่ อันได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า และของป่าจากป่าชุมชนนี้ได้รับผลกระทบน้อย ไม่ส่งผลกระทบหรือเปลี่ยนแปลงทัศนียภาพในขั้นรุนแรง และประชาชนก็ให้ความเห็นที่ตรงกันกับชาวบ้านหัวช้าง ว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ทำลายป่าไม้จำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมของประชาชนในพื้นที่

ผลกระทบต่อสังคมและต่อทรัพย์สิน

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

จากการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านหัวช้างนั้นมีผลกระทบด้านสังคมและต่อทรัพย์สินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.91 การดำเนินการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างนั้นได้ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน อยู่ในระดับปานกลาง เป็นที่ยอมรับได้และประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้รับค่าชดเชยจากการใช้พื้นที่จากรัฐบาล ทำให้มีเงินทุนมาหาที่อยู่อาศัยใหม่และที่ทำมาหากินใหม่เพราะเดิมประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรม คือ กรีดยางพารา ทำสามารถไม่วากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำเงินที่ได้รับจากค่าชดเชยไปลงทุนที่ใหม่ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินโครงการดังกล่าว

หมู่บ้านคลองน่วย

จากการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านคลองน่วยนั้นมีผลกระทบด้านสังคมและต่อทรัพย์สินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.64 การดำเนินการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างนั้นได้ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย ที่ทำมาหากิน อยู่ในระดับปานกลางไม่รุนแรงนัก เป็นที่ยอมรับได้และประกอบกับภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านคลองน่วยนั้นอยู่ห่างจากอ่างเก็บน้ำพอสมควร ทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีระดับปานกลาง ทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ ดังนั้นการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและทรัพย์สินต่อคนในพื้นที่ในระดับปานกลางแต่ยอมรับได้

ผลกระทบด้านสาธารณสุข

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

จากการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านหัวช้างนั้นมีผลกระทบด้านสาธารณสุขโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.69 อยู่ในระดับปานกลางการดำเนินการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างนั้นได้ส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลางไม่รุนแรงนัก เป็นที่ยอมรับได้และประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นกังวลในชีวิตเรื่องของโรคที่มากับน้ำและพาหะ

หมู่บ้านคลองน่วย

จากการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านคลองน่วยนั้นมีผลกระทบด้านสาธารณสุขโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.39 อยู่ในระดับน้อย การดำเนินการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างนั้นได้ส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับน้อย เมื่อเทียบกับหมู่บ้านหัวช้างจะเห็นว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านหัวช้างมากกว่า ผลกระทบดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้และประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นกังวลในชีวิตเรื่องของปริมาณยุงหลังจากการสร้างโครงการดังกล่าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3

ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดบ้าง

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดบ้างพบว่า ประชาชนบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือการสูญเสียป่าไม้ จำนวน 227คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 รองลงมาคือการสูญเสียดินและพื้นที่ทำกินจำนวน189 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1

หมู่บ้านคลองน่วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดบ้างพบว่า ประชาชนบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือการสูญเสียป่าไม้ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5รองลงมา คือ การสูญเสียธาตุอาหารพืชจากดินจำนวน 130

ช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลตอบแทนมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นช่วงฤดูกาลใด

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลตอบแทนมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้เป็นช่วงฤดูกาลใดบ้างพบว่า ประชาชนบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือฤดูแล้ง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 รองลงมาคือฤดูฝนจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2

หมู่บ้านคลองน่วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลตอบแทนมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้เป็นช่วงฤดูกาลใดบ้างพบว่า ประชาชนบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือ ฤดูแล้ง จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาคือฤดูฝนจำนวน 74คน คิดเป็นร้อยละ 38.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลานานเท่าไร

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลานานเท่าไร พบว่า ประชาชนบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือ 3-4 เดือน จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาคือ 5-6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 27.8

หมู่บ้านคลองน่วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่ถามประชาชนในคำถามที่ว่าผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลานานเท่าไร พบว่าประชาชนชนบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือ 3-4 เดือน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 รองลงมาคือ 11-12 เดือนหรือตลอดทั้งปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3

ท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่สอบถามประชาชนในคำถามที่ว่าท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำพบว่า ประชาชนบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือ แน่นนอน ใช่เลย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาคือไม่แน่ใจ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3

หมู่บ้านคลองน่วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่สอบถามประชาชนในคำถามที่ว่าท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำพบว่าประชาชนชนบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือ แน่นนอน ใช่เลย จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือไม่คิด จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใด

หมู่บ้านคลองหัวช้าง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่สอบถามประชาชนในคำถามที่ว่า ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใดพบว่าประชาชนบ้านคลองหัวช้างตอบมากที่สุดคือโทรทัศน์ จำนวน 124คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมาคือการศึกษาเรียนรู้จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9

หมู่บ้านคลองน่วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างที่ได้จากแบบสอบถามที่สอบถามประชาชนในคำถามที่ว่า ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใดพบว่าประชาชนบ้านบ้านคลองน่วยตอบมากที่สุดคือ ไม่ทราบเลย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 รองลงมาคือการศึกษาเรียนรู้จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมดจังหวัดพัทลุง นโยบายโครงการการสร้างอ่างเก็บน้ำที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคมเกิดจากความบกพร่องของนโยบายรัฐหลายประการ เป็นปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นซ้ำซาก บ่อยครั้ง ซึ่งจากการวิจัยทำให้ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางที่สังคมควรร่วมกันผลักดันลดปัญหาดังกล่าวนี้ให้หมดไปซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1.เนื่องจากการแนวคิดการสร้างเขื่อนเป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมโดยเฉพาะผู้ที่ถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างโครงการ แต่ที่ผ่านมานั้นการดำเนินการของการสร้างอ่างเก็บน้ำในประเทศไทยไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบต่อชุมชน สิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากร ขณะเดียวกันก็ไม่โปร่งใสและยังเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นควรมีการผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบดำเนินการโครงการสร้างอ่างเก็บของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกส่วน รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด นับตั้งแต่การพิจารณาร่างโครงการสร้างเขื่อนจนถึงการดำเนินการสร้าง และหลังจากการสร้าง อาทิ ควรมีไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นมีการประเมินก่อนการสร้างในทุก ๆ ด้านโดยองค์กรที่ไม่ขึ้นตรงกับหน่วยงานของรัฐผู้เป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งการประเมินนั้นจะต้องจะต้องเปิดโอกาสให้ราษฎรในพื้นที่ทุกโครงการได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างอิสระในการวางแผนการก่อสร้างเต็มที่ ตลอดจนในการตัดสินใจดำเนินโครงการตลอดจนกำหนดทิศทางที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของพวกเขา และควรมีองค์กรอิสระตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานโครงการเพื่อไม่ให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับคนกลุ่มใดเป็นการเฉพาะและให้ข้อมูลข่าวสารความคืบหน้าการดำเนินการโดยตลอด

1.2 เมื่อภาครัฐตัดสินใจได้ว่าจะสร้างโครงการหลังจากผ่านการประเมินมาแล้วว่าประโยชน์ที่ได้รับคุ้มค่างับผลกระทบที่เกิดขึ้นและได้รับความเห็นชอบจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ขั้นตอนต่อมาภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือฟื้นฟูฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรอพยพที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ กรณีการโยกย้ายอพยพออกจากพื้นที่ดั้งเดิมที่เคยอุดมสมบูรณ์ไปอยู่ในที่แห่งใหม่ ซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทันทีและเทียบเท่าที่เดิมได้ การเสียโอกาสในการประกอบอาชีพดังกล่าว จะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างแท้จริงและโดยเร็ว ไม่ปล่อยให้เกิดปัญหาซ้ำซากเหมือนที่ผ่านมาและการเข้าไปดูแลนั้นจะต้องดูแลอย่างต่อเนื่องให้เข้าสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ทั้งที่พักอาศัย การประกอบอาชีพสาธารณสุขปลอดภัย และการดำเนินชีวิตทางสังคมที่ปกติสุขได้เช่นเดิมอย่างยั่งยืนไม่ควรแก้ไขปัญหาเพียงการให้ที่จัดสรรและให้เงินแต่ขาดการฟื้นฟูดูแล รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวใช้ศักยภาพทางด้านภูมิปัญญาอย่างเต็มที่ สิ่งสำคัญถึงการเลือกที่ดินทำกินใหม่ต้องให้ชาวบ้านผู้ถูกอพยพเป็นผู้กำหนดเองว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเขาเพียงใด

1.3 ภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องเน้นมาตรการเชิงรุกเพื่อปลูกปลอบราษฎรให้อดทนต่อสู้กับปัญหาที่ดินทำกิน โดยให้การช่วยเหลือแก่ราษฎรในพื้นที่ทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับด้านอาชีพ และฐานะความเป็นอยู่โดยตรงของราษฎร นอกจากนี้มีงบประมาณแล้วรัฐจะต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปดูแลให้การชี้แนะช่วยเหลือแบบให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงการหยาบย่นเพียงงบประมาณอย่างเดียวดังที่ผ่านมาอันจะเป็นการป้องกันปัญหาการละทิ้งถิ่นฐานของประชากรและการล่มสลายของชุมชน

1.4 ในส่วนของชุมชนเองจะต้องสร้างพลังชาวบ้านให้รวมตัวกันเพื่อความเข้มแข็งและมั่นคงยาวนาน ดังเช่นชุมชนบ้านท่าเรือ และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะต้องหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้และรักษามิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถดำรงสืบต่อไป อาจมีการนำแนวทางของชุมชนที่สามารถปรับการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดได้มาเป็นตัวอย่งในการเรียนรู้ นั้น ไม่นอญูตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาที่พบในการทำวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวผู้ทำวิจัยเองประสบปัญหา คือ ผู้ตอบคำถามไม่ค่อยเข้าใจในคำถามบ้างข้อในแบบสอบถาม ทั้งนี้อาจจะผู้ตอบแบบสอบถามไม่ให้ความสำคัญกับการตอบแบบสอบถามเท่าที่ควรจะเป็น หรือ เวลาที่ใช้ในการตอบคำถามเร่งรีบเกินไป ดังนั้น เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความร่วมมือต้องปฏิบัติดังนี้

1. ก่อนทำการแจกแบบสอบถามควรอธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจและบอกว่าจะนำข้อมูลไปทำอะไร
2. ควรให้เวลาแก่ผู้ตอบแบบสอบถามในการตอบแบบสอบถาม
3. ให้คำแนะนำพร้อมอธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาแบบสอบถามบ้างเล็กน้อย ดังนั้นเพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินไปอย่างมีระบบผู้วิจัยต้องปฏิบัติดังนี้
  - 3.1 ควรเลือกเวลาแจกแบบสอบถาม ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามว่างเพื่อที่จะได้ข้อเท็จจริงจากข้อมูล
  - 3.2 เพื่อเป็นการง่ายต่อการทำวิจัย ผู้ศึกษาควรศึกษาข้อมูลจากทางวิชาการจากเรื่องที่ทำให้ละเอียด รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

จาตุรนต์ จันทรากุล.(2547). ผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของเขื่อนกั้นน้ำเค็มปากกระวะต่อชาวประมงพื้นบ้าน.ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดำริห์ ฉัตรปทุมทิพย์.(2551). ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชุมชน จากโครงการโขง-ชี-มูล ศึกษาระดับ: ชุมชนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรยุทธ พงศธรพุกษ์. (2550).ผลกระทบการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชีวิตชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสสามเงา จังหวัดตาก.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร.(2539, กุมภาพันธ์).ความเห็นและจุดยืนต่อกรณีเขื่อนแก่งเสือเต้น.สารสืบ.2,2-7

วิฑูรย์ ปัญญากุล.(2537).เขื่อนกั้นฟ้า กั้นลม.กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

สุดารัตน์ รอดบุญส่ง. (2549).การปรับตัวทางวัฒนธรรมของชุมชนบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุราษฎร์ธานี ฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในแหล่งท่องเที่ยว.แหล่งที่มา:
http://www.scitour.most.go.th/index.php?option=com_content&task=view&id=491&Itemid=33 [ค้นคว้า 5 ธันวาคม2553]

http://www.rid.go.th/2009/index.php?option=com_content&view=article&id=59:2009-05-21-11-30-56&catid=6:2009-04-12-07-50-21&Itemid=7 [กรมชลประทาน ค้นคว้า 5 ธันวาคม 2553]

<http://www.www.ryt9.com/s/bmnd/1051980> [ข่าวหนังสือพิมพ์บ้านเมืองค้นคว้า 11 ธันวาคม 2553]

<http://210.246.188.51/goverment/www.water.com/main012-02.html>[ค้นคว้า1 มกราคม 2554]

<http://www.khaohuachang.go.th/> [เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง ค้นคว้า 1 มกราคม 2554]

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<http://www.finansalife.com/king80/project2.html> [โครงการพระราชดำริ เพื่อนป่าสักชลสิทธิ์ คั่นคว่ำ 6 มกราคม 2554]

<http://siweb.dss.go.th/sci60/team47/tetch10-2.htm> [คั่นคว่ำ 6 มกราคม 2554]

http://group4-51.blogspot.com/2008/09/blog-post_1131.html [ชนิดและเครื่องมือทำการประมง
คั่นคว่ำ 6 มกราคม 2554]

<http://hia.anamai.moph.go.th/kwaenoi/gendam.htm> [กองสุขาภิบาลชุมชนและการประเมินผลกระทบ
ต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข คั่นคว่ำ 6 มกราคม 2554]

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

งานวิจัยเรื่อง

การศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

คำถามในแบบสอบถามนี้ได้กำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาในเชิงลึกและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องของการศึกษาผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยได้กำหนดคำถามออกเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบคำถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคลโดยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอความกรุณาตอบแบบสอบถามงานวิจัยผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างและความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำว่าอยู่ในระดับใดเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบคำถามกรุณาใส่เครื่องหมาย ลงใน หรือ

เติมข้อความข้อความในช่องตามความเป็นจริง

1.เพศ ชาย หญิง

2.อายุ
 14-20 ปี 20-30 ปี
 30-50 ปี มากกว่า 50 ปี

3.ระดับการศึกษา
 ม.6 หรือเทียบเท่า ปวช.

ปริญญาตรี อื่นๆ(โปรดระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.สถานภาพ

- โสด สมรส
 หย่า อื่นๆ

5. อาชีพ

- ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 เกษตรกรรม ค้าขาย
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6.รายได้

- ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน 10,000-20,000 บาท/เดือน
 20,001-30,000บาท/เดือน มากกว่า 30,000 บาท/เดือนขึ้นไป

7.บริเวณพื้นที่อยู่อาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ชุมชนบ้านคลองน้อย ชุมชนบ้านหัวช้าง

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านหัวช้างคำสั่งโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านในเรื่องต่างๆเพียงช่องเดียว

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (1)	มาก (2)	ปานกลาง (3)	น้อย (4)	น้อยที่สุด (5)
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ					
1.เดิมท่านได้รับผลประโยชน์จากป่าบริเวณนี้มากน้อยเพียงใด					
2.ท่านรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้มากน้อยเพียงใดถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต ประโยชน์ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น					
3.ท่านคิดว่า การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้จะสามารถช่วงบรรเทาภัยแล้งและอุทกภัย ได้จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด					
4.ท่านคิดว่าอ่างเก็บน้ำทำให้ปลาและสัตว์น้ำมีจำนวนมากขึ้นจากเดิมก่อให้เกิดสร้างอาชีพและรายได้แก่ตัวท่านเพียงใด					
5.ท่านคิดว่าโครงการอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างได้ส่งผลกระทบต่อความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด					

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ท่านคิดว่าลำน้ำตามธรรมชาติที่ต้นเขินและน้ำขุนนั้นเป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด				
7. ท่านคิดว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น น้ำท่วมฉับ เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านคลองหัวช้างหรือไม่ เพียงใด				
8. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการขาดแคลนทรัพยากรน้ำมากน้อยเพียงใด				
9. ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำสัตว์ป่าหรือสัตว์พื้นบ้านลดจำนวนลงเพียงใด				
10. ท่านคิดว่าหลังจากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำทรัพยากรป่าไม้และของป่าหายากลดลงเพียงใด				
11. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดปัญหาการทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนที่มีมาแต่อดีต				
ผลกระทบด้านสังคมและผลกระทบต่อทรัพยากร				
1. ท่านเห็นด้วยกับการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างนี้หรือไม่ เพียงใด				
2. ท่านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำนี้ได้จริงหรือไม่ เพียงใด				
3. การสร้างอ่างเก็บน้ำส่งผลให้เกิดระบบการคมนาคม การอุปโภคบริโภคที่ดีขึ้นและทำให้คุณภาพชีวิต การอยู่อาศัยของท่านดีขึ้นมากน้อยเพียงใด				
4. ประชาชนจากชุมชนของท่านถูกอพยพไปยังชุมชนใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเดิมได้ ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน นahrung การขโมย มากน้อยเพียงใด				
5. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเกิดการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพการเกษตรแต่เดิมมากน้อยเพียงใด				
6. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพียงใด				
7. ท่านคิดว่าเมื่อมีการสร้างอ่างเก็บน้ำมีผลกระทบกับต่อที่อยู่อาศัยเดิมมากน้อยเพียงใด				
8. ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงมากน้อยเพียงใด				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ทางการศึกษา
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำชาวบ้านมีการแย่งชิงพื้นที่ประกอบอาชีพกันหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด					
10. ท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบ้านเรือนท่านได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด					
11. ท่านคิดว่าหลังจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้รายได้ของท่านลดลงจากเดิมมากน้อยเพียงใด					
12. การสร้างอ่างเก็บน้ำได้ส่งผลให้พื้นที่กรีดยางและพื้นที่ทำการเกษตรของท่านลดลงเพียงใด					
ผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข					
1. กระบวนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก่อให้เกิดฝุ่นละอองและเกิดเสียงรบกวนต่อตัวท่านมากน้อยเพียงใด					
2. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำปริมาณยุงที่ท่านพบเห็นมีปริมาณมากน้อยเพียงใด					
3. ท่านคิดว่าหลังจากมีการก่อสร้างท่านมีความกังวลในชีวิตมากน้อยเพียงใด					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมตามความคิดเห็นของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ท่านคิดว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดบ้าง

- สูญเสียดินและพื้นที่ทำกิน สูญเสียธาตุอาหารพืชจากดิน สูญเสียป่าไม้
 สูญเสียน้ำตามธรรมชาติ สูญเสียอากาศบริสุทธิ์ สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ช่วงฤดูกาลที่ท่านคิดว่าได้รับผลกระทบมากที่สุดที่เป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำเป็นช่วงฤดูกาลใด

- ฤดูฝน ฤดูแล้ง
 ฤดูหนาว ตลอดทั้งปี

3. ผลกระทบตามฤดูข้างต้นเป็นระยะเวลาานเท่าไร

- 1-2 เดือน 3-4 เดือน 5-6 เดือน
 7-8 เดือน 9-10 เดือน 11-12 เดือนหรือตลอดทั้งปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ท่านเคยคิดหรือไม่ว่าภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมนั้น เป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการสร้างอ่างเก็บน้ำ

- ไม่คิด   ไม่แน่ใจ   มี แต่เล็กน้อยกว่าปัญหาอื่นๆ
 แน่แน่นอน ทีเดียว   เป็นผลมาจากปัญหาอื่น ไม่ออกความคิดเห็น

5. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำด้วยวิธีใด

- การศึกษาเรียนรู้   หนังสือพิมพ์   วารสาร
 โทรทัศน์   วิทยุ   อินเทอร์เน็ต
 การประชุมทางราชการ   ไม่ทราบเลย   อื่นๆ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่าน

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ชุมชนนี้

.....

.....

.....

2. ท่านต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐภายหลังจากการดำเนินโครงการนี้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการตอบแบบสอบถามนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนตะโหนดและที่มาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง
(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

ที่ตั้งและขนาดชุมชนตะโหนด

อำเภอตะโหนด ขึ้นกับจังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 264,260 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ครอบคลุมเขตพื้นที่ของ ตำบลตะโหนด จำนวน 12 หมู่บ้าน ตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่ศรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดพัทลุงไปทางทิศใต้ตามเส้นทางถนนเพชรเกษม ไปทางหาดใหญ่ระยะทาง 39 กิโลเมตร แล้วแยกจากถนนเพชรเกษมไปทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตรห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 884 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางแก้ว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอป่าบอน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอบางแก้วและอำเภอป่าบอน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอกงหราและเทือกเขานครศรีธรรมราช

สภาพทั่วไปของพื้นที่

ชุมชนตะโหนดตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของทะเลสาบสงขลาติดกับป่าเชิงเขาบรรทัด อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีเนื้อที่ประมาณ 165,379 ไร่ มีน้ำตก 3 สายได้แก่ น้ำตกลานหม่อมจ้อย ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานที่ทำกรหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าบ้านตะโหนดสังกัดกรมป่าไม้ น้ำตกท่าช้างและน้ำตกลาดเตยซึ่งน้ำตกเหล่านี้แหล่งถึงความอุดมสมบูรณ์ธรรมชาติทำให้เกิดมีลำคลองที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำน้ำธารอยู่ 4 สายคือ คลองตะโหนดจากน้ำตกลานหม่อมจ้อย คลองกงจากน้ำตกท่าช้าง คลองหัวช้างและคลองโหล๊ะจังกระ การตั้งบ้านเรือนของประชาชนตั้งเป็นเป็นกลุ่มบ้าน เช่น บ้านโน บ้านนอก บ้านนอกและบ้านปากพลี ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน ส่วนบ้านที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนได้แก่ บ้านหัวช้าง บ้านโหล๊ะจันกระ บ้านควนอินนอโม บ้านปลักปอม บ้านคลองนุ้ย บ้านควน และบ้านเหมืองตะกั่ว(สภาพานตะโหนด, 2543)ที่ตั้งของชุมชนเป็นที่ราบเหมาะสำหรับการทำนาข้าว รอบนอกเป็นพื้นที่ทำสวน ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา และทำสวนไม้ผลที่นิยมปลูกได้แก่ ทุเรียน ลองกอง ลางสาด มังคุด สะตอ ไม้ผลจากตะโหนดมีรสชาติดีเป็นที่นิยมรับประทานของประชาชนภายในจังหวัดและบริเวณใกล้เคียง และยังมีครัวเรือนที่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด มันเทศ แตงกวา ถั่ว เป็นต้น และบางครอบครัวมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร เช่น วัว หมู ไก่และปลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพทางภูมิศาสตร์ของบ้านตะโหนด

ชุมชนตะโหนดตั้งอยู่เชิงเขาบรรทัดทางทิศตะวันออกบริเวณที่ตั้งของชุมชนเป็นที่ราบเหมาะสำหรับการทำนาข้าว รอบนอกออกไปเป็นที่ทำสวน มีลำคลองไหลผ่าน 4 สาย คือ คลองตะโหนด คลองกง คลองหง คลองหัวช้างและคลองไหละจันกระ ทั้งสองบ้านนี้สันนิษฐานว่าตั้งมาในยุคต้นของชุมชนเช่นกัน เพราะมีหลักฐานที่บ่งบอกถึงอดีต เช่น ถ้ำพระที่บ้านหัวช้าง คลองท่าวัดที่ไหละจันกระ ต่อมามีกลุ่มบ้านเกิดขึ้นในชุมชนอีก เช่น บ้านควนอินนอโม บ้านปลักปอม บ้านคลองนุ้ย บ้านควนและบ้านเหมืองตะกั่ว เป็นต้น พื้นที่ของชุมชนบ้านตะโหนดในปัจจุบัน ตั้งอยู่ในอำเภอตะโหนด ซึ่งพื้นที่ประมาณ 110,405.25 ไร่ (176.65 ตารางกิโลเมตร)

เขตการปกครอง

ชุมชนตะโหนดมีบริเวณครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดปัจจุบันมีการปกครอง 2 แบบคือ

1. การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโพธิ์
- หมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง
- หมู่ที่ 3 บ้านตะโหนด
- หมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์
- หมู่ที่ 5 บ้านคลองนุ้ย
- หมู่ที่ 6 บ้านไหละจันกระ
- หมู่ที่ 7 บ้านควนอินนอโม
- หมู่ที่ 8 บ้านไหละเหวียง
- หมู่ที่ 9 บ้านป่าพง
- หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งสวาย
- หมู่ที่ 11 บ้านนาสี้อง
- หมู่ที่ 12 บ้านโนนโปิะ

2. การปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1.เทศบาลตำบลตะโหนด
- 2.องค์การบริหารตำบลตะโหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของชุมชนบ้านตะโหนดเป็นแบบร้อนชื้น โดยมีช่วงกลางวันในฤดูร้อน อุณหภูมิค่อนข้างสม่ำเสมอตลอดปีและสามารถแบ่งฤดูกาลได้เพียง 2 ฤดูกาล คือ

1. ฤดูฝน เป็นช่วงที่ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม เป็นระยะเวลาประมาณ 10 เดือน

2. ฤดูแล้ง เป็นที่ได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนเป็นเวลา 3 เดือน ซึ่งเดือนมีนาคมจะเป็นช่วงที่ร้อนและแห้งแล้งที่สุดของทุกปี

ศาสนา

ประชาชนในพื้นที่ นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

แหล่งน้ำธรรมชาติ

มีน้ำตก 3 สายได้แก่ น้ำตกลานหม่อมจ้อย น้ำตกท่าช้างและน้ำตกลาดเตย

อาชีพ

ทำการเกษตร ทำนา ทำสวน และทำไร่ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้มีพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา และเนินควน มีการทำนาเพื่อพอกินในครอบครัวไม่ผลที่นิยมปลูก ได้แก่ ทุเรียน ลองกอง ลางกอง มังคุด สะตอ และปลูกพืชไร่อยู่บ้าง เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง มันเทศ เป็นต้น และบางครอบครัวมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร เช่น วัว เป็ด ไก่ และปลา เป็นต้น

ประชากร

ชุมชนตะโหนดมีจำนวนประชาชนตามที่สำรวจได้ ประชากรรวมทั้งสิ้น 8,124 คน ชาย 4,019 คน หญิง 4,105 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง(อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) จังหวัดพัทลุง

ชื่อโครงการ :

อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

พระราชดำริเมื่อ :

เมื่อ ปี 2505 นายเปรม อักษรสว่าง สมาชิกสภาจังหวัดพัทลุงและนายกพุทธิกสมาคมบางแก้ว ได้นำสมาชิก ยุวกสิกรและประชาชนประมาณ 500 คน ขุดลอกเหมืองส่งน้ำจากคลองตะโหมดหรือ คลองท่าเขียดเพื่อนำไปใช้ในเขตอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง แต่ไม่ได้ผล เนื่องจากจะต้องขุดเหมืองส่งน้ำลึกประมาณ 5-6 เมตร ซึ่งเกินกำลังที่เกษตรกรจะทำได้ ต้องใช้เทคนิคและเครื่องจักรเครื่องมือในการดำเนินงาน จึงร้องเรียนผ่านชลประทานภาคใต้ในสมัยนั้น ขอให้พิจารณาเปิด โครงการท่าเขียดขึ้น เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกดังกล่าวชลประทานภาคใต้ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไป พิจารณาเห็นว่าลู่วางที่จะเปิดการก่อสร้างโครงการฯ ขึ้นได้จึงส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทำการสำรวจรายละเอียดภูมิประเทศและสถิติต่าง ๆ เพื่อนำมาวางโครงการและออกแบบ และได้ก่อสร้างโครงการเสร็จสิ้นในปี พ. ศ.2514 มีพื้นที่ทั้งหมด 121,527 ไร่ พื้นที่ชลประทาน 100,000 ไร่

วันที่ 14 กันยายน 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้กรมชลประทาน พิจารณาโครงการชลประทานเพื่อช่วยเหลือการทำนาในเขตจังหวัดพัทลุง ต่อมาสำนักงานชลประทานที่ 12 (ปัจจุบันคือสำนักชลประทานที่ 16) ได้รับหนังสือจากอำเภอตะโหมด ที่ พท. 0616/256 ลงวันที่ 25 มกราคม 2532 ขอให้พิจารณาความเป็นไปได้โครงการอ่างเก็บน้ำโละหนูน ตามพระราชดำริ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการชลประทานท่าเขียด จำนวน 100,000 ไร่ และลดอันตรายจากอุทกภัยในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

ประธาน สภาตำบลตะโหมด (นายบุญชอบ เพชรหนู) ประธานสภาตำบลคลองใหญ่ (นายหวัง เสถียร) และประธานตำบลแม่ขี (นายสวัสดิ์ มุสิกะสงค์) ได้มีหนังสือ ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2533 เรียนราชเลขาธิการ ขอพระราชทานสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง โดยให้เหตุผลว่า ท้องที่ตำบลตะโหมด ตำบลคลองใหญ่ ตำบลแม่ขี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง รวม 25 หมู่บ้านประชากร 21,443 คน มีการทำนาทำสวนเป็นอาชีพหลัก เนื่องที่การเกษตร 73,158 ไร่ แต่การประกอบอาชีพ ดังกล่าวไม่ได้ผลเต็มที่ เนื่องจากขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และเป็นคลังจ่ายน้ำให้กับโครงการชลประทานท่าเขียด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อ มราชเลขานุการ ได้มีหนังสือ ที่ รล 0005 / 10206 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2533 เรียนอธิบดีกรมชลประทาน และหนังสือที่ รล 0005 / 10207 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2533 เรียนผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง แจ้งให้ทราบถึงความประสงค์ของราษฎรที่ต้องการให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัว ช้าง จึงขอให้พิจารณาในเรื่องนี้ และหากมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะประการใด แจ้งให้สำนักราชเลขานุการทราบด้วย จาก การประสานงานระหว่างกรมชลประทาน โดยสำนักชลประทานที่ 12 (ปัจจุบันคือ สำนักชลประทานที่ 16) กับจังหวัดพัทลุง เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ และได้ดำเนินการพิจารณา เบื้องต้นแล้วเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม 2533

สำนัก ชลประทานที่ 12 ได้มีบันทึกที่ กษ 0337 / 350 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2533 เรียนอธิบดีกรมชลประทาน เห็นสมควรขอพระราชทานโครงการเป็นโครงการพระราชดำริ

กรม ชลประทานได้มีหนังสือที่ กษ 0301 / 1825 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2534 เรียนราชเลขานุการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณารับเป็นโครงการอันเนื่อง มาจากพระราชดำริ

สำนัก ราชเลขานุการ ได้มีหนังสือที่ รล 0005 / 5226 ลงวันที่ 18 เมษายน 2534 และหนังสือที่ รล 0005 / 5227 ลงวันที่ 18 เมษายน 2534 แจ้งให้กรมชลประทานและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ตามลำดับ ว่าความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯรับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กอง วางโครงการ ได้ดำเนินการศึกษาและรายงานโครงการเสร็จเรียบร้อยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ซึ่งต่อมาโครงการชลประทานพัทลุงได้มีบันทึกที่ กษ 0337.02/686 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2540 เรียน ผสภ.พ.12 (ปัจจุบัน ผส.พ.16) เพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติกรมฯ ตั้งงบประมาณก่อสร้างในปี 2541 ต่อไป

สถานที่ตั้ง :

บ้านหัวช้าง (หมู่ที่ 2) และ บ้านคลองนุ้ย(หมู่ที่ 5) ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด

จังหวัดพัทลุง

Latitude 70 18' 43" เหนือ

Longitude 100 01' 03" ตะวันออก

พิกัดในแผนที่ 1:50,000 ระวัง 5023 IV พิกัด 47 NPJ 122 – 082

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของโครงการ :

1. เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนช่วยเหลือการเพาะปลูกให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด จังหวัดพัทลุง แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาวะฝนทิ้งช่วง
2. เพื่อช่วยเหลือการเพาะปลูกและช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน ในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือพักผ่อนของประชาชนบริเวณใกล้เคียง
3. เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับช่วยเหลือการอุปโภค – บริโภค
4. เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

การใช้พื้นที่ :

ป่าไม้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายยงยุทธ ดิยะไพรัช) อนุมัติให้กรมชลประทานเข้าทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่า เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2548 เนื้อที่ 3,438 ไร่ 2 งาน ตามประกาศกรมป่าไม้ฉบับที่ 25/2548, 26/2548 และ 27/2548

ที่ดิน

ที่ดินได้รับผลกระทบจำนวน 380 แปลง เนื้อที่ 2,820-3-86.5 ไร่ ดำเนินการจ่ายเงินค่าทดแทนแล้วเสร็จ 100%

ระยะเวลาก่อสร้าง : 7 ปี (งบประมาณ 2548 - ปีงบประมาณ 2554)

- ก่อสร้างส่วนประกอบอื่น (เตรียมงานเบื้องต้น) ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (พ.ศ. 2548 -2549)
- ก่อสร้างทำนบดินช่องเขาดัวที่ 2 ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (พ.ศ. 2549 - 2550)
- ก่อสร้างทำนบดินหัวงานและอาคารประกอบ ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (พ.ศ. 2550และ 2552 - 2554)
- ก่อสร้างทำนบดินขาดตัวที่ 1 ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (พ.ศ. 2550 - 2552)
- ก่อสร้างระบบท่อส่งน้ำ ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (พ.ศ.2553 - 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายละเอียดโครงการ :

ลักษณะอุทกวิทยา

- พื้นที่รับน้ำลงอ่างฯ	30.80 ตร.กม.
- ปริมาณน้ำท่าไหลลงอ่างฯ ในเขตเกณฑ์เฉลี่ย	41.83 ล้านลบ.ม./ปี
- ปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ	2,130 มม.
- จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยทั้งปีประมาณ	63.8 วัน
- ความยาวของลำน้ำจากต้นน้ำถึงทำนบดินประมาณ	11.50 กม.
- ปริมาณน้ำนองสูงสุดในรอบ 100 ปี ประมาณ	140 ลบ.ม./วินาที
- ปริมาณน้ำนองสูงสุดในรอบ 500 ปี ประมาณ	180 ลบ.ม./วินาที

ลักษณะอ่างเก็บน้ำ

- ประเภทโครงการ	อ่างเก็บน้ำ
- ระดับน้ำสูงสุด (รณส.)	+ 66.22ม. (รทก.)
- ระดับน้ำเก็บกัก (รณก.)	+ 64.50ม. (รทก.)
- ระดับน้ำต่ำสุด (รณต.)	+ 47.00ม. (รทก.)
- ปริมาณน้ำที่ระดับเก็บกัก	30.00 ล้านลบ.ม.
- ปริมาณน้ำที่ระดับต่ำสุด	0.550 ล้าน ลบ.ม.
- พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับสูงสุด	3,056 ไร่
- พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับเก็บกัก	2,750 ไร่
- พื้นที่น้ำที่ระดับน้ำต่ำสุด	138 ไร่

ลักษณะทำนบดินและอาคารประกอบ

ประกอบ ด้วยทำนบดิน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทำนบดินหัวงานและอาคารประกอบ (Main Dam) ทำนบดินปิดช่วงเขาขาด 1 (Saddle Dam 1) และทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2 (Saddle Dam 2)

ทำนบดินหัวงานและอาคารประกอบ

ทำนบดินหัวงาน (Main Dam)

- ระดับสันเขื่อน	+ 68.50ม. (รทก.)
- ความยาวสันเขื่อน	747.00 ม.
- ความกว้างสันเขื่อน	9.00 ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความสูงเขื่อน 28.00 ม.

อาคารท่อระบายน้ำลงลำน้ำเดิม (River Outlet)

- ตำแหน่ง ฝั่งขวาของทำนบดินห้วงงาน

- ชนิด ท่อ Steel Liner

- ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางท่อ 2.30 ม.

- ความยาว 243.10 ม.

- ระดับทางเข้าอาคารส่งน้ำ + 45.00 ม.

- อัตราการระบายน้ำสูงสุด 12.00 ลบ.ม./วินาที

อาคารระบายน้ำล้น (Spillway)

- ตำแหน่ง ฝั่งซ้ายของทำนบดินห้วงงาน

- ชนิด Side Channel Spillway

- ความยาว 222.25 ม.

- ชนิดสันฝาย Ogee Crest Weir

- ความยาวสันฝาย 15.00 ม.

- ระดับสันฝาย + 64.50 ม. (รทก.)

- ระดับน้ำนองสูงสุด + 66.22 ม. (รทก.)

- อัตราการระบายน้ำสูงสุด 149.88 ลบ.ม./วินาที

ทำนบดินปิดช่องเขาขาด 1 (Saddle Dam 1)

- ระดับสันเขื่อน + 68.50 ม.(รทก.)

- ความยาวสันเขื่อน 960.00 ม.

- ความกว้างสันเขื่อน 9.00 ม.

- ความสูงเขื่อน 19.23 ม.

ทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2 (Saddle Dam 2)

- ระดับสันเขื่อน + 68.50 ม.(รทก.)

- ความยาวสันเขื่อน 790.00 ม.

- ความกว้างสันเขื่อน 9.00 ม.

เอกสารนี้เป็นความลับไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ :

1. สามารถส่งน้ำช่วยเหลือการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด จำนวน 38,000 ไร่ (พื้นที่ชลประทาน 103,298 ไร่)
2. สามารถใช้น้ำในอ่างฯ เพื่อการอุปโภค - บริโภคของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
3. บรรเทาอุทกภัยในช่วงฤดูฝนในเขต อำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

4. ส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชเสาวนีย์ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

5. ส่งน้ำสนับสนุน โครงการแก้ไขปัญหาแล้งพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านอาพัต และหมู่บ้านใกล้เคียง อำเภอเขาชัยสน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

6. สามารถใช้ตัวอย่าง เป็นแหล่งแพร่ เพาะ และขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดรวมทั้งเป็นแหล่งจับปลาของราษฎรที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทำให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย

7. ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนใจของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

ผลงานความก้าวหน้าของโครงการ :

ปีงบประมาณ 2548 ใช้งบประมาณจากงบกลาง (กปร.) ดำเนินการก่อสร้างที่ทำการบ้านพัก, ถนนบริเวณภายในห้วงงานโครงการ, ระบบสาธารณูปโภค

แล้วเสร็จ 100%

ปีงบประมาณ 2549 ใช้ใช้งบประมาณจากงบกลาง (กปร.) ดำเนินการก่อสร้างถนนทางเข้าห้วงงานโครงการ และทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2

แล้วเสร็จ 100%

ปีงบประมาณ 2550 ใช้งบประมาณตามแผนงบประมาณบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบผลผลิตจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน

งานดำเนินการเอง ก่อสร้างงานทำนบดินห้วงงานพร้อมอาคารประกอบ และงานทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2

งานจ้างเหมา ก่อสร้างทำนบดินปิดช่องเขาขาด 1 วงเงินค่าก่อสร้าง 107,900,000.- บาท ตามสัญญาเลขที่ กจ.01/2550 (ฝพพ.4) ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2550 เริ่มนับอายุสัญญาวันที่ 21 กันยายน 2550 สิ้นสุดอายุสัญญาวันที่ 12 พฤษภาคม 2552 รวมอายุสัญญา 600 วัน ผูกพันปีงบประมาณ 2550 - 2552

แล้วเสร็จ 100%

ปีงบประมาณ 2552 - 2554 ใช้งบประมาณ แผนงบประมาณ : จัดการทรัพยากรน้ำ ผลผลิต การจัดหาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน

สะสมทั้งโครงการ 27%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพโครงการ : อ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

ภาพที่ 1. บริเวณห้วงงานโครงการดำเนินงานแล้วเสร็จ

ภาพที่ 2. ระบบสาธารณูปโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3. บริเวณพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำก่อนการเปิดป่า

ภาพที่ 4. การปรับพื้นที่ก่อนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5 การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ

ภาพที่ 6 ถนนทางเข้าห้วงงานโครงการอ่างเก็บน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้